

STŘEDOŠKOLSKÁ ODBORNÁ ČINNOST

Obor 15 – Teorie kultury, umění a umělecké tvorby

Komenského ulice v Židlochovicích

Jan Hroudný

Jihomoravský kraj

Židlochovice 2018

STŘEDOŠKOLSKÁ ODBORNÁ ČINNOST

15 - Teorie kultury, umění a umělecké tvorby

Komenského ulice v Židlochovicích

Komenského Street in Židlochovice

Autor: Jan Hroudný
Škola: Gymnázium Židlochovice, příspěvková organizace
Kraj: Jihomoravský kraj
Konzultanti: Ing. Hana Hanzlíková
Mgr. Danuše Švarzbergerová

Židlochovice 2018

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem svou práci SOČ vypracoval samostatně a použil jsem pouze podklady (literaturu, projekty, SW atd.) uvedené v seznamu vloženém v práci.

Prohlašuji, že tištěná verze a elektronická verze práce jsou shodné.

Nemám závažný důvod proti zpřístupnění této práce v souladu se zákonem č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) v platném znění.

V dne podpis:

Poděkování

Za obětavou pomoc při tvorbě této práce děkuji především svým konzultantkám Ing. Haně Hanzlíkové a Mgr. Danuši Švarzbergerové, dále Mgr. Tomáši Dratvovi, Mgr. Karlu Vavříkovi a Mgr. Marii Karberové za zapůjčení fotografických materiálů. Ing. Janu Vitulovi, který dal podnět k jejímu napsání, Mgr. Ivaně Kejřové za poskytnutí prostor na Městském úřadu v Židlochovicích a Ing. Vítu Havlovi za pomoc při vytváření webových stránek.

Anotace

Práce prezentuje historický vývoj domů v severní části Komenského ulice v Židlochovicích a zároveň popisuje jejich současný stavební průzkum. Aby byl průzkum této části města co možná nejpřesnější, zabývám se také kostelní zvonící a dvěma domy v ulicích náměstí Míru a Strejcův sbor.

Výstupy práce budou propojeny s již existující webovou stránkou *Radnice a domy na náměstí Míru v Židlochovicích*. Tato stránka jednoduchou grafickou formou přibližuje jak současný stav, tak i historický vývoj židlochovického náměstí a radnice.

Klíčová slova

Domy; Komenského ulice; náměstí Míru; Strejcův sbor; Kostel sv. Barbory; zvonice; Židlochovice; stavební průzkum; stavební vývoj; gotika; renesance; baroko; klasicismus; druhá polovina 19. století; 20. a 21. století.

Abstract

The work deals with the historical development of individual houses in the northern part of Komenského Street in Židlochovice and describes its current structural research. The bell tower and two houses in náměstí Míru Square and Strejcův sbor Street are included in order to achieve a greater accuracy of this town part description.

The findings of this work will be connected with the existing web page *Radnice a domy na náměstí Míru v Židlochovicích*. This page presents the current situation and the historical development in graphic form.

Key words

Houses; Komenského Street; náměstí Míru Square; Strejcův sbor Street; Kostel sv. Barbory Church; bell tower; Židlochovice; structural research; structural development; Gothic; Renaissance; Baroque; Classicism; second half of the 19th century; 20th and 21st centuries.

Obsah

Úvod.....	7
1 Vývoj severní části Komenského ulice a přilehlých objektů.....	9
2 Katalog objektů.....	13
2.1 Kostel svaté Barbory (zvonice).....	13
2.2 Dům č. p. 31, náměstí Míru.....	26
2.3 Dům č. p. 32, Strejcův sbor.....	29
2.4 Dům č. p. 34, Komenského ulice.....	33
2.5 Dům č. p. 35, Komenského ulice.....	35
2.6 Dům č. p. 36, Komenského ulice.....	38
2.7 Dům č. p. 37, Komenského ulice.....	41
2.8 Dům č. p. 38, Komenského ulice.....	46
2.9 Dům č. p. 57, Komenského ulice.....	49
2.10 Dům č. p. 79, Komenského ulice.....	51
2.11 Dům č. p. 80, Komenského ulice.....	54
2.12 Dům č. p. 81, Komenského ulice.....	56
2.13 Dům č. p. 82, Komenského ulice.....	58
2.14 Dům č. p. 83, Komenského ulice.....	60
2.15 Dům č. p. 84, Komenského ulice.....	62
2.16 Dům č. p. 85, Komenského ulice.....	65
2.17 Dům č. p. 86, Komenského ulice.....	69
2.18 Dům č. p. 182, Komenského ulice.....	72
2.19 Dům č. p. 352, Komenského ulice.....	75
2.20 Dům č. p. 395, Komenského ulice.....	77
2.21 Dům č. p. 408, Komenského ulice.....	79
2.22 Dům č. p. 458, Komenského ulice.....	81
2.23 Dům č. p. 727, Komenského ulice.....	83
2.24 Dům č. p. 917, Komenského ulice.....	84
2.25 Litinový kříž, Komenského ulice.....	86
2.26 Sloup Nejsvětější trojice, Komenského ulice.....	88
Závěr.....	90
Prameny a literatura.....	93

Seznam tabulek	98
Seznam obrázků	99
Seznam příloh.....	102
Přílohy	103

Úvod

Cílem mé práce je popsat historický vývoj a současný stavební průzkum domů a dalších objektů v ulicích Komenského, náměstí Míru a Strejcův sbor v Židlochovicích tak, aby pak práce mohla být prezentována jednoduchou grafickou formou na webových stránkách města Židlochovice. Výsledky této práce budou součástí širšího projektu o židlochovických domech, společně s již existující webovou stránkou *Radnice a domy na náměstí Míru v Židlochovicích* (arcg.is/2owY7eI, vytvořena pomocí systému MISYS, přístup k němu mi byl umožněn Městským úřadem Židlochovice), kterou jsem vytvořil v roce 2017. Webová stránka *Komenského ulice v Židlochovicích* je dostupná na adrese <https://arcg.is/TDvD8>.

Podnětem pro to, abych se začal zabývat problematikou židlochovických domů z architektonického i historického hlediska, byl rozhovor se zástupci města Židlochovice na jaře roku 2016, kteří mi toto téma nabídli. Dohodli jsme se také, že nejdříve vytvořím práci a poté webovou stránku, která bude sloužit jako důstojná propagace města Židlochovice, jeho minulosti i současnosti. V roce 2017 jsem takto zpracoval úsek náměstí Míru a vznikla práce *Náměstí Míru a radnice v Židlochovicích*. Další motivací pro pokračování v projektu byly pozitivní ohlasy na *Náměstí Míru*, se kterými se od té doby setkávám.

Nejdříve jsem nastudoval literaturu a prameny, ve kterých se nacházely informace o historii ulice Komenského a přilehlých objektů. Důležitým zdrojem byly např. *Pamětní knihy města Židlochovice* a kniha židlochovického zámeckého kaplana, později faráře a konzistorního rady Jana Burka *Historie židlochovických domů a jejich držitelů za léta 1609-1791*. Jeho dílo je výsledkem mnohaleté archivní práce. Dalšími prameny byl časopis *Město Židlochovice Zpravodaj* a různé regionálně historické publikace. Tyto zdroje posloužily k vytvoření části práce, ve které uvádím údaje o majitelích domů v 17. a 18. století a některé další informace o funkci objektů v pozdějším období. Také jsem je využil k popisu stavebního vývoje jednotlivých objektů.

Poté jsem provedl výzkum v Archivu úřadu města Židlochovice zaměřený na analýzu stavebních plánů jednotlivých domů. Prošel jsem také historické mapy, na kterých je Komenského ulice zachycena. Získané informace jsem ověřil terénním průzkumem. Ten byl proveden u šesti objektů (osobně jsem domy prošel). Původ zbylých jsem již měl přesně určený z pramenů nebo z historických map. U všech objektů ale proběhla vnější obhlídka.

Stavební vývoj jsem rozdělil do několika slohů a období: gotika, renesance, baroko, klasicismus, druhá polovina 19. století a souhrnně 20. a 21. století. Každému domu jsem sestavil základní údaje o současném stavu a závěr o tom, jak se dům pravděpodobně vyvíjel. Je ale nutné si uvědomit, že se jedná jen o odhad stáří a vývoje objektů vytvořený na základě dostupných poznatků. Přesné určení původu objektů by vyžadovalo použití nákladných výzkumných metod.

Do práce jsem zařadil fotografie pořízené během terénního průzkumu a historické fotografie ze soukromých archivů Mgr. Karla Vavříka, Mgr. Tomáše Dratvy, Mgr. Marie Karberové a z internetu. K objektům jsem také přiřadil výřezy ze dvou historických map (císařský povinný otisk stabilního katastru z roku 1825 a indikační skicu z roku 1875).

V první kapitole práce shrnuji podstatné informace z druhé kapitoly do celkového popisu stavebně historického vývoje této části města Židlochovice. Zařadil jsem ji na první pohled nelogicky na začátek práce, tato část ale slouží jako úvod webové stránky o ulici Komenského.

Druhou kapitolu tvoří katalog objektů. Do této části jsou zahrnuty domy ze severní části ulice Komenského, jeden objekt z ulice Strejcův sbor, jeden z náměstí Míru, zvonice, litinový kříž a sloup Nejsvětější trojice. Podle této kapitoly jsem vytvořil postranní panely webové stránky, na kterých si bude moci uživatel zobrazit informace o konkrétním objektu, prohlédnout si fotografie a mapy.

1 Vývoj severní části Komenského ulice a přilehlých objektů

Město Židlochovice leží v rovinatém Dyjsko-svrateckém úvalu. Nejvýraznějším povrchovým útvarem je zde rozložitý kopec Výhon (355 m n. m.). Komenského ulice leží na jeho úpatí, přímo sousedí s náměstím Míru, které je centrem města.¹

Ulice vede od židlochovické radnice směrem k vesnici Nosislav (dříve se proto jmenovala Nosislavská ulice, německy Nuslauergasse). Měří více než kilometr, tato práce se ale zabývá pouze jejím severním úsekem, prvními přibližně dvěma sty metry jižně od radnice. Do práce jsem zařadil také dům č. p. 31 stojící na náměstí Míru a dům č. p. 32 postavený na ulici Strejcův sbor, oba tyto objekty sousedí s ulicí Komenského (př. č. 1 až 6).

Severní část Komenského ulice patří spolu s přilehlými objekty k nejstarším částem města Židlochovice. Poloha na cestě mezi radnicí a bývalým kostelem (dnes pouze zvonice) naznačuje, že tento prostor mohl být ve středověku spolu s dnešním náměstím Míru určitým centrem městečka. Ulice sleduje starou obchodní stezku vedoucí z Brna přes Vojkovice a Blučinu směrem na Nosislav a dále na jih. Tím směrem se postupně také rozrůstala.² Cesta byla na několika místech přerušována drobnými vodními toky, stékajícími z kopce Výhonu do řeky Svratky. Musela být zřejmě přemostěna mostky, zhotovenými ze dřeva. Lze se domnívat, že také výstavba domů v této ulici byla tímto rizikovým faktorem po dlouho dobu ovlivňována. Příkladem takového vodního toku je dnes Farský potok, který protne ulici Komenského u domu č. p. 84 a pokračuje dolů směrem ke Svratce podél ulice Strejcův sbor. Koryto potoka je však po většinu roku vyschlé.³ Na přelomu 19. a 20. století stál u domu č. p. 84 klenutý cihlový most, v roce 1930 byl nahrazen mostem deskovitým betonovým.⁴

Jednou ze základních otázek je, jestli si lze středověké Židlochovice představovat jako město nebo spíše jako vesnici. Mezi lety 1353 a 1398 byly Židlochovice povýšeny na městečko.⁵ Neměly tedy charakter typického města ani vesnice. Většina domů pravděpodobně byla dřevěná, dochovaly se však i kamenné reliikty (nejstarší část radnice).

Nejstarším dochovaným prvkem ve studovaném úseku je zbytek Kostela sv. Barbory (většinou nazývaný zvonice), pocházející pravděpodobně z druhé poloviny 14. století. Jiné gotické reliikty se bohužel nedochovaly.

¹ KUČA, Karel. *Města a městečka v Čechách, na Moravě a ve Slezsku: VIII. díl: V-Ž*, s. 842.

² SMUTNÝ, Jiří. *Z historie židlochovických ulic*, s. 43.

³ VYHLÍDAL, Eduard. *Vybrané kapitoly z dějin města Židlochovic*, s. 95.

⁴ SMUTNÝ, Jiří. *Židlochovické mosty a lávky*, s. 60-61.

⁵ SMUTNÝ, Jiří. *Z historie židlochovických ulic*, s. 6.

Renesančního původu je dům č. p. 32 (doložen v roce 1515), části sklepa domu č. p. 37 (doložen v roce 1583, existovat však musel i dříve) a možná i hřbitovní zeď kolem bývalého kostela.

Představit si celkový vzhled Komenského ulice do začátku 17. století je prakticky nemožné. Z té doby se dochovaly purkrechtní knihy, které alespoň potvrzují existenci jednotlivých domů. Podle nich byl na začátku 17. století úsek od radnice po současný kostel plně zastavěn. Západní (dolní) část tohoto prostoru je tvořena přízemními domy. Východní (horní) strana ulice měla naprosto odlišný vzhled než má dnes. Byla tvořena budovou špitálu a vinnými sklepy (ty patřily majitelům protějších domů), nad některými z nich byly postaveny lisovny (preshauzy). K lisovnám dále přiléhaly vinohrady. Vzhled tehdejších domů nám lépe přibližuje kniha *Židlochovice ve vývoji národnostním a hospodářském*:

„Nároky na bydlení nebyly veliké. Měšťanské domy zděné z kamene nebo z vepřovic měly malá okna s tabulkami z litého skla, vsazenými do olověných obrouček. Místnosti bývaly i ve dne zšeřelé, vlhké, zatuchlé, na větrání se nedbalo [...] Krytiny domů bývaly šindelové nebo doškové. Venkovské domky z vepřovic nebo z dusané hlíny byly nízké, s okénky sotva na dvě pídě, podlaha v nich bývala hliněná, hladce mazaná, v průchodní předsíni bylo otevřené ohniště s třínožkou. Domy v ulicích se řadily štíty dopředu, mezi sousedními staveními byly mezírky na ochranu před požárem.“⁶

Další informace o vnitřním uspořádání domů poskytuje ve své knize *Historie židlochovických domů a jejich držitelů za léta 1609-1791* Jan Burk:

„V každém domě se nacházela velká síň, někdy s vinným lisem. Ve větších domech byly i dva lisy, někdy byly umístěny v lisovně na dvoře, někdy v předsklepi. V každém domě byla také světnice, kuchyně a komora. Na dvoře běžně bývala menší světnice pro výminkáře.“⁷

První polovina 17. století představovala pro Židlochovice téměř katastrofu. Tažení vojsk v období třicetileté války (1618-1648), morová epidemie a dva velké požáry v letech 1632 a 1642 zanechaly řadu domů pustou a neobytnou. Před začátkem morové rány v roce 1645 měly Židlochovice 487 obyvatel. Epidemii přežilo pouhých 273 (úbytek o 44 %).⁸ Městečko se v druhé polovině 17. století jen zvolna vzpamatovávalo. Obnovu komplikovaly také občasně vpády Turků. V roce 1656 bylo „osedlých“ (obydlených) 71 domů a pustých 27.

⁶ HORÁK, František a Arnošt ONDRŮJ. *Židlochovice ve vývoji národnostním a hospodářském*, s. 42.

⁷ BURK, Jan. *Historie židlochovických domů a jejich držitelů za léta 1609-1791*, s. 9.

⁸ JURÁK, Miloslav. *Devatero vyprávění: o lidech ze slunečného města*, s. 30.

V roce 1673 bylo obydlených domů 75 a pustých 23.⁹ Kolem roku 1700 však již byly téměř všechny domy osídleny a opraveny.¹⁰ Část města, kterou se zabývá tato práce, byla postižena požáry v letech 1642 a 1760.¹¹ Přestavby provedené v tomto období řadíme do barokního slohu. Jako barokní byla vyhodnocena jádra domů č. p. 36, 37, 81, 84 a 352, barokního původu je také levá část domu č. p. 32.

Podobu Komenského ulice a jejího okolí se snaží zobrazit I. vojenské mapování z let 1764 až 1768, které poskytuje alespoň základní náznak zástavby. Mapa však skutečný stav zkresluje, jeden zakreslený objekt často značí dva i více domů, proluky mezi domy také nemusí přesně odpovídat skutečnému stavu (př. č. 7). Zajímavý je také plán Karla Melichara, který zobrazuje Židlochovice v roce 1742, vznikl však až ve 20. století (př. č. 8 a 9).

V roce 1845 mělo v tehdejší Nosislavské – tedy Komenského – ulici hořet šest domů, nelze však doložit, jestli mezi ně patřil některý z objektů zmíněných v téhle práci.¹² Dne 20. srpna roku 1899 zasáhla Židlochovice přírodní pohroma. Krupobití během dvanácti minut vytlouklo ve městě většinu oken a rozbilo řadu střech. Z některých zůstaly třet pouze krovky. Některé kroupy vážily až 300 gramů.¹³

První polovina 19. století byla ovlivněna klasicismem. Do tohoto slohu řadím části domů č. p. 31, 34, 37, 84, 352, celý dům č. p. 82 a možná také dvorní trakt domu č. p. 458. V tomto období byl také před dům č. p. 84 umístěn litinový kříž. Dobrou představu o vzhledu Komenského ulice nám dává císařský otisk stabilního katastru z roku 1825 (př. č. 10). Uliční čára byla již tehdy podobná dnešní, mezi domy jsou ale patrné proluky. Ty byly zastavovány až mezi lety 1825 a 1875.

Uliční čára západní strany ulice byla nejvíce ovlivněna stavebními slohy druhé poloviny 19. století. Ve větší míře se stavební prvky z tohoto období dochovaly u domů č. p. 34, 35, 37, 80, 81, 395, 408, 458, v menší míře poté u domů č. p. 36 a 37. Úpravy z tohoto období zachycuje indikační skica z roku 1875 (př. č. 11). V roce 1873 byla socha Nejsvětější trojice, které stála od roku 1857 na prázdném prostranství u domů č. p. 85 a 86, přesunuta k domu č. p. 182 a na

⁹ BURK, Jan. *Historie židlochovických domů a jejich držitelů za léta 1609-1791*, s. 15.

¹⁰ HORÁK, František a Arnošt ONDRŮJ. *Židlochovice ve vývoji národnostním a hospodářském*, s. 52.

¹¹ KRATOCHVÍL, Augustin. *Židlochovský okres*, s. 90.

¹² KRATOCHVÍL, Augustin. *Židlochovský okres*, s. 90.

¹³ VAVŘÍK, Karel, Miroslav CVRK a Peter WENDSCHE. *Ozvěny věků a dní: dějiny Židlochovic v letopočtech*, s. 50.

jejím místě byly zřízeny dvě vodovodní pumpy. Jedna čerpala vodu přímo ze studny, druhá ji přiváděla potrubím z Blučiny.¹⁴

Celkový vzhled ulice Komenského se nejvíce změnil v průběhu 20. a 21. století. V roce 1911 byl v secesním slohu přestavěn dům č. p. 86. Další úpravy následovaly za první republiky. Dům č. p. 38, který je dnes pro ulici charakteristický, byl postaven v roce 1926. V roce 1930 byl zbourán dům č. p. 79. Podle dochované historické fotografie lze soudit, že se jednalo o velmi starý objekt. Na jeho místě byla v roce 1931 postavena nová dvoupatrová budova.

Žádná z budov ve sledovaném úseku nebyla naštěstí vážněji poničena během osvobozovacích bojů na jaře roku 1945. Škody přesahující 10 000 korun nehlásil žádný dům, pravděpodobně největší škody utrpěl dům č. p. 38 (škody ve výši 3 685 korun). U ostatních domů proběhly zřejmě jen drobné opravy střech, omítky, zasklení apod.¹⁵

Historická školní budova, dům č. p. 182, byla zbourána v roce 1978 a následně znovu vystavěna. Nejmladšího původu jsou novostavby, domy č. p. 83, 727 a 917 (př. č. 12).

¹⁴ HORÁK, František a Otakar BENEŠ. *Židlochovická radnice: čtyři sta let stavby a života*, s. 21.

¹⁵ *Státní okresní archiv Brno-venkov se sídlem v Rajhradě* (SOkA Rajhrad), C 162, Archiv města Židlochovice, inv. č. 81D, Pamětní kniha města Židlochovic 1943 – 1948, s. 304-305.

2 Katalog objektů

2.1 Kostel svaté Barbory (zvonice)

Základní údaje o současném stavu:

Jedná se o pozůstatek gotického kostela. Čtyřboká věž čtvercového půdorysu, členěná lizénami a mezi patry rozdělená římsami.¹⁶ Do přízemní kamenné zdi jsou vezděné náhrobní kameny. Vstupní předsíň je obdélníkového půdorysu, vrcholí štítem se zubořezem.¹⁷ Nároží věže tvořeno nahoře pilastry s římskou hlavicí.¹⁸ Podstřešní zalamovaná profilovaná římsa nese stanovou střechu, ve vrcholu zakončenou křížem.¹⁹

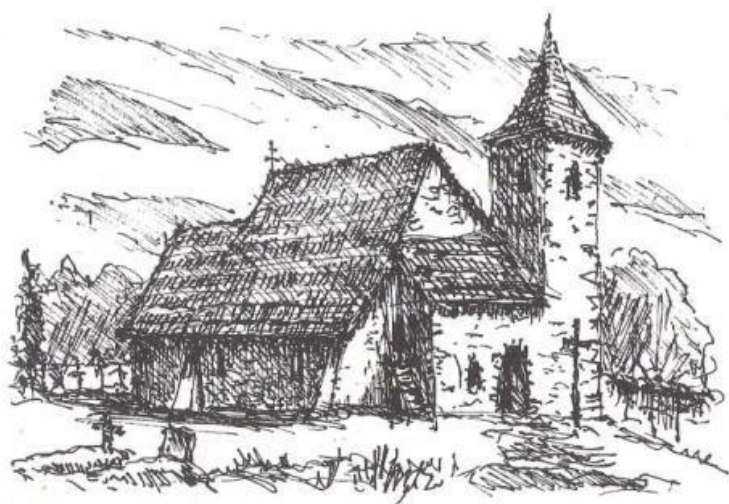
Obrázek č. 1: Zvonice, současný stav.

¹⁶ Lizéna – plochý svislý architektonický článek bez hlavice a patky, v tomto případě mírně vystupuje ze stěny. HEROUT, Jaroslav. *Slabikář návštěvníků památek*, s. 173-174.

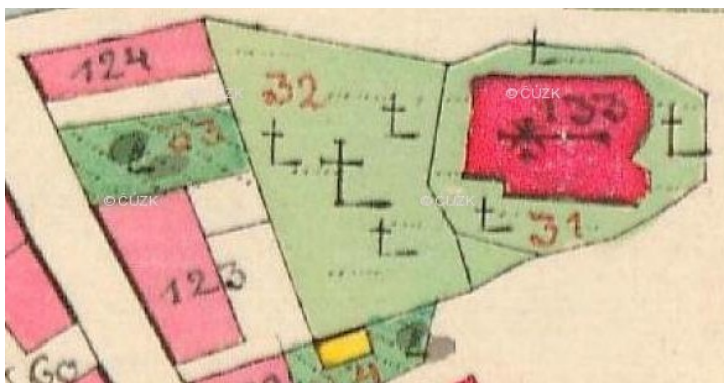
¹⁷ Zubořez – pásový ornament, skládající se z kostiček (zubů), prokládaných mezerami. HEROUT, Jaroslav. *Slabikář návštěvníků památek*, s. 216.

¹⁸ Pilastr – plochý svislý architektonický článek s patkou. HEROUT, Jaroslav. *Slabikář návštěvníků památek*, s. 199.

¹⁹ *Národní památkový ústav. Územní odborné pracoviště Brno.* Evidenční list nemovité kulturní památky, pořadové číslo 1123.

Obrázek č. 2: Kresba Kostela sv. Barbory od Mgr. Eduarda Vyhlídala.²⁰

Obrázek č. 3: Kostel sv. Barbory na císařském otisku z roku 1825.

Obrázek č. 4: Zvonice a hřbitov na indikační skici z roku 1875.

Informace z pramenů:

Rok, kdy byl v Židlochovicích vybudován původní gotický kostel, není přesně známý. Židlochovický badatel Ing. Jiří Smutný dospěl k názoru, že kaple sv. Barbory, předchůdkyně pozdějšího starého kostela, byla vystavěna mezi lety 1353 a 1375. První zmínka o kapli se

²⁰ SMUTNÝ, Jiří. *Z historie židlochovických ulic*, s. 60.

však datuje až do roku 1406. Často je za dobu vysvěcení kostela a tedy i jeho vzniku chybně považován rok 1446. Skutečnost je však taková, že vysvěcení z roku 1446 bylo v pořadí druhé. Chrám byl totiž zřejmě poničen a znesvěcen během husitských válek. Přesný rok vzniku kostela je tedy neznámý.²¹

Neexistují bohužel žádné fotografie, kterými by se dal lépe přiblížit vzhled kostela. Jisté je, že kostel měl šindelovou střechu. Vchod do něj byl krytý dřevěnou stříškou. Kostel měl také komín a kamna (lze je doložit mezi lety 1611-1656). Na kostelní věži byli hodiny (lze je doložit v roce 1556).²² Kostel byl v letech 1552 až 1556 přestavován a na připomenutí jeho přestavby byl uvnitř umístěn kámen s letopočtem 1552.²³ Jediným nákresem kostela, pořízeným ještě v době jeho existence, je skica se třemi drobnými náčrtý (náhled, průřez, půdorys). Jejím autorem je Johann Andreas Eder.²⁴

²¹ SMUTNÝ, Jiří. *Z historie starého židlochovického kostela*, s. 13.

²² VAVŘÍK, Karel. Malé zastavení u slunečních hodin. *Židlochovický zpravodaj*, 2007, **31**(10), s. 6.

²³ HORÁK, František a Arnošt ONDRŮJ. *Židlochovice ve vývoji národnostním a hospodářském*, s. 46.

²⁴ Johann Andreas Eder (1786-1858), vrchnostenský úředník židlochovického panství. Po odchodu do důchodu ve věku 57 let se začal věnovat zpracování dějin židlochovického regionu. Výsledkem jeho práce je monumentální dílo *Chronik der Orte Seelowitz und Pohrlitz und ihrer Umgebung (Kronika Židlochovic a Pohorelic a jejich okolí*, vydáno 1859). Z této práce poté vychází většina dalších autorů. Pro dnešní čtenáře je však překážkou, že dílo je napsané kurentem a ucelený překlad do češtiny neexistuje.

JURÁK, Miloslav. *Devatero vyprávění: o lidech ze slunečného města*, s. 18.

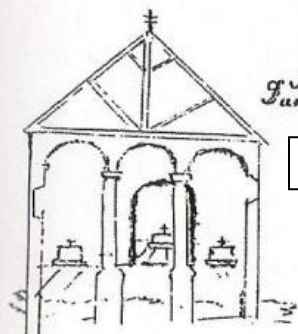
Der alten zerstörten Seelowitzer Kirche auf dem Friedhof

Starý židlochovický kostel na starém hřbitově

Ansicht

Náhled

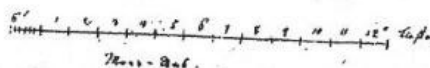
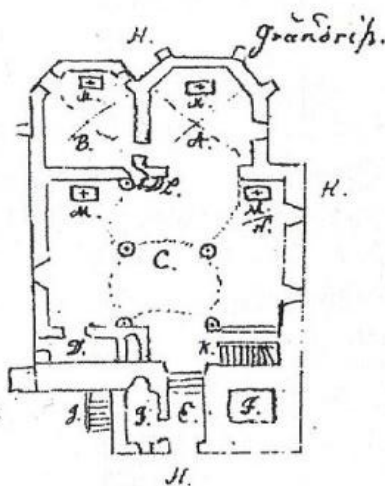

Durchschnitt

Průřez

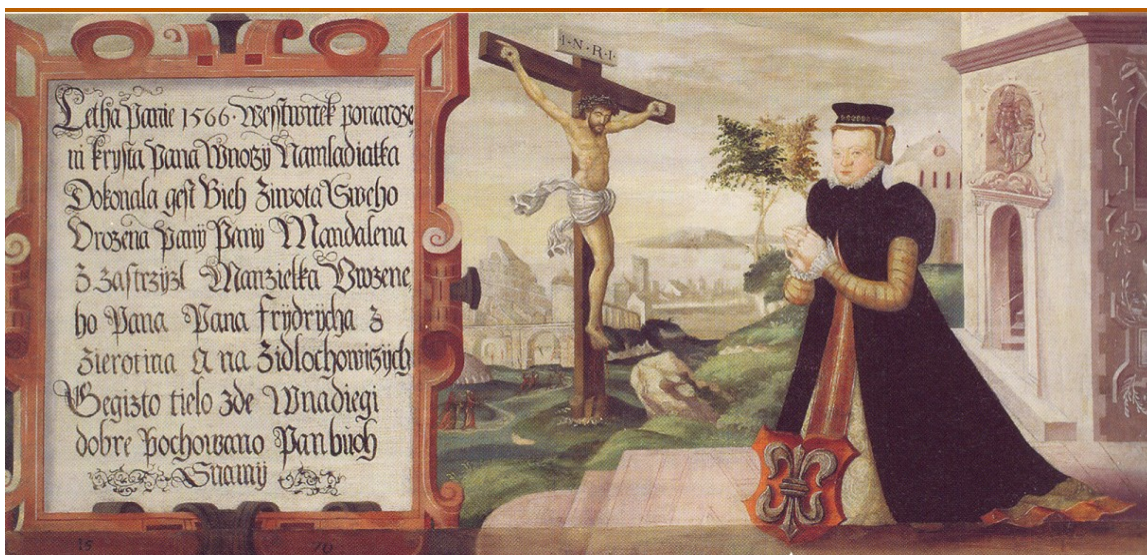
Půdorys

A: Presbyterium.
 B: Barbara-Capelle, mit darunter die Gräber.
 C: Kirchenraum.
 D: Sakristei, mit darüber der Chor.
 E: Eingang in die Kirche.
 F: Glockenturm.
 G: Eingang auf den Friedhof auf dem Letztgebäude.
 H: Friedhof.
 I: Kapelle St. Jannis Apy.
 K: Eingang auf das Chor.
 L: Kanzel.
 M: Altäre.
 N: Stelle wo die zerstörte Jannits Kapelle stand, die im Jahr 1570 zerstört wurde.

Obrázek č. 5: Náčrtky prvního kronikáře Židlochovic Johanna Edera, vztahující se ke starému kostelu. Legenda k obrázku: A: Presbytář (kněžiště), B: Kaple sv. Barbory a pod ní hrobka, C: Chrámový prostor, D: Sakristie a nad ní kůr, E: Vchod do kostela, F: Zvonice, G: Vstup na věž a k hrobníkovi, H: Hřbitov, I: Kaple sv. Jana Nepomuckého, K: Vstup na kůr, L: Kazatelna, M: Oltáře, N: Místo, kde je pohřbena žerotínská hraběnka a kde byl v roce 1570 umístěn děkonný obraz, později umístěný ve špitále.²⁵

²⁵ VYHLÍDAL, Eduard. *Vybrané kapitoly z dějin města Židlochovic*, s. 38-39.

Obrázek č. 6: Epitafní obraz Mandaleny ze Zástřizl.²⁶

Zajímavostí židlochovického kostela byl epitafní obraz Mandaleny ze Zástřizl.²⁷ Ten byl namalován v roce 1570 neznámým umělcem. V roce 1750 byl umístěn ve starém židlochovickém kostele. Později, pravděpodobně při jeho zániku v roce 1830, byl přesunut do budovy špitálu (viz dům č. p. 182). Někdy kolem roku 1910 byl přestěhován do zámku ve Velkých Losinách.²⁸

Interpretací obrazu se zabýval Mgr. Karel Vavřík: „*Modlíci se Mandalena má za svými zády zvonici hřbitovního kostela. Zvonice je velmi zdobná a je pravděpodobné, že tak kdysi opravdu vypadala. Nad vchodem do zvonice je umístěna postava šlechtice s erbem. Na levé straně v blízkosti paty kříže je nakreslena hřbitovní zeď s pomníky umístěnými ve výklencích. Vpravo od kříže pak zeď téměř perspektivně ubíhá a končí budovou, kterou můžeme téměř s určitostí považovat za márnici. Na hřbitovní cestě můžeme také pozorovat postavy. Zvonice i kaple jsou na obraze umístěny tak, aby tvořily ucelený kompoziční celek. Ten však není identický se zmíněným Ederovým náčrtem. Malou záhadou zůstává kuželovitý (či jehlanovitý) útvar vlevo za hřbitovní zdí. Mohlo by se jednat o skálu, která symbolizuje pevnost luteránské víry přetrvávající pozemský život.*“²⁹

Při požáru v roce 1642 shořela střecha kostela i zvonice, požárem byl kostel zasažen také v roce 1768, tehdy byl také naposledy opraven. V roce 1830 byla sesutím vazby proražena

²⁶ Soukromý archiv Mgr. Karla Vavříka.

²⁷ Mandalena ze Zástřizl (?-1566), manželka Fridricha ze Žerotína, majitele židlochovického panství v letech 1565-1598.

OJ. Epitafní obraz Mandaleny ze Zástřizl. *Židlochovický zpravodaj*. 2008, 32(5), s. 7.

²⁸ Tamtéž.

²⁹ Zkráceno z: VAVŘÍK, Karel. Dovětek k epitafnímu obrazu Mandaleny ze Zástřizl. *Židlochovický zpravodaj*, 2008, 32(6), s. 7.

klenba a kostel byl ponechán rozkladu. Město k opravě vlastně nemělo ani příliš velký důvod, od roku 1730 totiž stál nedaleko od něj barokní Kostel Povýšení sv. Kříže.³⁰ Nějakou dobu starý kostel ještě stál, ale mezi lety 1835 až 1864 byl definitivně zničen.³¹ V roce 1995 proběhly pokusy odkrýt základy kostela, ale nebyly úspěšné.³²

Kostel byl obklopen hřbitovem. V roce 1890 bylo rozhodnuto o zřízení nového hřbitova na konci Nosislavské ulice. Pomníky byly přesunuty na nový hřbitov, hřbitovní zeď byla v roce 1923 snížena o polovinu své výšky.³³ U kostela zůstal pro uctění památky jen společný náhrobek Johanna Andrese Edera a jeho bratra Franze a zvlášť náhrobek jejich matky Theresy. I ty však začaly po čase zarůstat trávou. V letech 1998 až 1999 byly tyto náhrobky přemístěny na nový hřbitov.³⁴

Při zrušení kostela z něj byly přemístěny historické náhrobky, pocházející z 16. až 18. století. Původně byly umístěny buď v podzemní hrobce, v podlaze kostela, v jeho obvodové zdi nebo na přilehlém hřbitově. Část jich byla zazděna ze tří stran do obvodové zdi zvonice, část jich byla umístěna do opravované hřbitovní zdi. Tato práce se bude zabývat jen 17 náhrobky, které byly zazděny do zvonice. Jejich osudy jsou různé. V roce 1945 bylo totiž vybráno 11 nejzajímavějších náhrobků a byly přemístěny do průjezdu Okresního muzea v domě č. p. 53. Muzeum bylo sice zrušeno, náhrobky tam však zůstaly. V roce 1999 byly umístěny do cihlových výklenků ve zdi současného hřbitova. Čtyři náhrobky zůstaly ve zdi zvonice dodnes a dva se nedochovaly.³⁵

Popisem náhrobků se na počátku 20. století detailně zabýval Augustin Kratochvíl ve své knize *Židlochovský okres*.³⁶ Některé popisy jsem převzal z bakalářské práce Dominiky Vetrové *Zvony a dochované náhrobky Židlochovička do roku 1850*. Pro lepší pochopení jsem ke každému původnímu textu připsal přibližný přepis do současné češtiny.³⁷

³⁰ KRATOCHVÍL, Augustin. *Židlochovský okres*, s. 69.

³¹ Tamtéž, s. 70.

³² SMUTNÝ, Jiří. *Z historie starého židlochovického kostela*, s. 24-30.

³³ SMUTNÝ, Jiří. *Z historie židlochovických ulic*, s. 61.

³⁴ SMUTNÝ, Jiří. *Z historie starého židlochovického kostela*, s. 56-61.

³⁵ Tamtéž, s. 46-52.

³⁶ Opisy většiny textů převzaty z: KRATOCHVÍL, Augustin. *Židlochovský okres*, s. 71-74. Pokud je zdroj jiný, je to uvedeno.

³⁷ Jedná se o mnou vytvořený přepis, který nebyl konzultován se žádným odborníkem. Nemusí být zcela přesný.

Do jižní strany zvonice bylo zazděno pět náhrobků s následujícími texty:

Obrázek č. 7: Jižní strana zvonice se zazděnými náhrobky.³⁸

Náhrobek první: text byl téměř nečitelný, náhrobek patřil někomu z rodu Bránických z Maršova.³⁹

Náhrobek druhý: LETHA PANE · 1606 · WE CZTWRTEK PRZED PAMATKAV NAROZENI PANNY MARIE TO GEST 7 DNIE MIESICE ZARZY MEZI 1 A 2 HODINAV NA PVL ORLOGY DOKONAL GEST ZYWOT SWVG SLOWVTNY PAN IAN LEOPOLD KRNOWSKY OBYWATEL MIESTECZKA ZIDLOCHOWICZ MAGE WIEKY SWEHO 42 LETHA A 1¹/₂ MIESYCZE. GEHOZTO TIELO W TOMTO MIESTIE ODPOCIWA A W NADIEGI BLAHOSLAWENEHO WZKRZYSSENI OCZEKAWA.⁴⁰

Přepis do současné češtiny: *Léta páně 1606 ve čtvrtek před památkou Panny Marie, to jest 7. dne měsíce září, mezi první a druhou hodinou dokonal svůj život slovutný pán Jan Leopold Krnovský, obyvatel městečka Židlochovice, maje věku 42 let a jeden a půl měsíce. Jeho tělo na tomto místě odpočívá a s nadějí očekává blahoslaveného vzkříšení.*

Náhrobek třetí: LETTA PANIE 1602 WE STRZEDV PRZED · SWATYM · MATAVSSEM · APOSSTOLEM · PANIE · TO GEST · 18 · DNE · MIESYCZE · ZARZI · NA DOMIE W MIESTECZKV W ZIDLOCHOWICZYCH · MEZY HODINAV DESATAV A GEDENACZTIAV · W NOCZY · DOKONAL · SSTIASNIE ·BYH ZIWOTA · SWEHO ·

³⁸ AUTOR NEUVEDEN. Pomníky při věži starého kostela v Židlochovicích. In: *Moravská zemská knihovna* [online]. [cit. 2017-12-26].

³⁹ Náhrobek je dnes umístěn ve zdi zvonice.

⁴⁰ Náhrobek je dnes umístěn ve zdi současného hřbitova.

VROZENY · WLADYKA · PAN · MATYASS · MATVSSKA Z TOPOLCZIAN MAGE ·
LETH · WIEKY · SWEHO · SSTYRICZETI · PIET · GEHOZ · TIELO · TVTO ·
ODPOCZIWA · A W NADIEGI · BLAHOSLAWENEHO · WZKRZISSENI ·
OCZEKAWA.⁴¹

Přepis do současné češtiny: *Léta páně 1602 ve středu před svatým Matoušem, apoštolem Páně, to jest 18. dne měsíce září, v domě v městečku Židlochovice mezi desátou a jedenáctou hodinou noční dokonil šťastně běh svého života urozený vladyka pan Matyáš Matuška z Topolčan, maje čtyřicet pět let věku. Jeho tělo tu odpočívá a s nadějí očekává blahoslaveného vzkříšení.*

Náhrobek čtvrtý: Kratochvíl uvádí, že se jedná o náhrobek slovného pana Bartoše, hejtmana v Židlochovicích.

LETHA · PANIE · 1 · 5 · 9 · 6 · W PATEK PRZED · PAMATKAV · POWEYSSENY ·
SWATEHO · KRZIZE · DOKONAL · GEST · BICH · ZIWOTA · SWEHO SLOWVTNY ·
PAN · BARTOSS HEYTMANV · OBYWATEL · MIESTECZKA · ZIDLOCHOWICZ
PAN · BVH · RACZ · DVSSI · GEHO MILOSTIW · BEYTI A WESELEHO
WZKRZISSENI · K ZIWOTV WIECZNEMV · MILOSTIWIE POPRZITI · AMEN.⁴²

Přepis do současné češtiny: *Léta Páně 1596 v pátek před památkou Povýšení svatého Kříže dokonil běh života svého slovný pan Bartoš, hejtman, obyvatel městečka Židlochovice. Pán Bůh račí k jeho duši být milostivý a radostnému vzkříšení k věčnému životu milostivě dopřát. Amen.*

Náhrobek pátý: LETA 1592 W SOBOTV PRZED SWATV TROGICZY VMRZELA
DCERA VROZENEHO WLADIKY PANA WOGTIERA PAWLATA Z OLSSAN ·
GMENEM BOHVNKA · GEGIZ · DVSSY · PAN BVH · MILOSTIW BVD · AMEN.⁴³

Přepis do současné češtiny: *Léta páně 1592 v sobotu před Svatou trojicí zemřela dcera urozeného vladyky pana Wogtiera Pavlata z Olšan jménem Bohunka. K její duši buď Pán Bůh milostivý. Amen.*

⁴¹ Náhrobek je dnes umístěn ve zdi současného hřbitova.

⁴² Náhrobek je dnes umístěn ve zdi současného hřbitova.

⁴³ Náhrobek je dnes umístěn ve zdi současného hřbitova.

Do východní strany zvonice bylo zazděno pět náhrobků s následujícími texty:

Obrázek č. 8: Východní strana zvonice se zazděnými náhrobky.⁴⁴

Náhrobek první: LETA · PANNIE 1591 · TV NEDIELV KWIETNV · O PIETI HODINACH RANO DOKONAL GEST KONECZ SWVG SMRTI A S TOHOTO SWIETA POWOLAN SLOWVTNY · PAN WACZLAW KRCZMA OBYWATEL MIESTECZKA ZYDLOCHOWICZ · GEHOZTO TIELO ZDE W NADIEGI DOBRE POCHOWANO A POLOZENO · PAN BVOH · BVD · POCHWALEN S TOHO AZ NA WIEKY.⁴⁵

Přepis do současné češtiny: *Léta páně 1591, pan Václav Krčma (z Koněpas), obyvatel městečka Židlochovice. Jeho tělo je zde s nadějí dobře pochováno a uloženo. Pan Bůh buď pochválen z toho až na věky.*

Náhrobek druhý: ANNO 1606 DEN 26 TAG JANVARY IST IN GOTT VERSCHIDEN DER ERSAM WEISSE HERR PONGRATZ EYTENPERGER BYRGER IN SEELOWITZ · DEM GOTT VND ALLEN GNAEDIG SEIN · AMEN.⁴⁶

Přepis do současné češtiny: *Léta páně 1606, 26. února v Pánu zesnul ctihodný a moudrý pan Pongratz Eytenperger, měšťan v Židlochovicích. Bůh buď milostiv. Amen.*

Náhrobek třetí: náhrobek nesl zádušní píseň Jana Kojateckého.

SLOWVTNEHO PANA JANA (KOJA)TECKEHO NIEKDI MIESSTANA (Z)DEGSSIHO.
LETHA PANIE 1618. 26 XBRIS.

⁴⁴ AUTOR NEUVEDEN. Pomníky při věži starého kostela v Židlochovicích. In: *Moravská zemská knihovna* [online]. [cit. 2017-12-26].

⁴⁵ Náhrobek je dnes umístěn ve zdi současného hřbitova.

⁴⁶ Náhrobek je dnes umístěn ve zdi současného hřbitova.

TVTO LEZI POCHOWANO TELO
PANA JANA KOJATECKEHO
KTERYZ LIBE VSNVL PO CZASNE DOBIE
DVSSE W RVKAV BOZICH GEST, TIELO PAK W HROBIE
W NIEMZ POTOM ZASE K ZWVKV TRAVBY WSTANE
S DAVFANLIWOSTI NA SAVDV POWSTANE
NEBO KTERZI SNEM SLADKYM K RAGI
Z SMRTI DO ZIWOTA SE VBIRAGI
SPROSSSTIENI GSAVCE W SWIETIE BID TIEZKYCH
RADOST CEITI WIECZNV W STANCICH NEBESKYCH
K CEMVZ RAC WSSEM POMOCI SYN V BOZI
GENZ W ZIWOTIE I W SMERTI WIECNE Z BOZI
APOCA · 14 · V · 13 · BLAHOSLAWENI MRTWI, KTERZIZ W PANV VMIRAGI ·
AVTOR K · M · Z · S ·⁴⁷

Přepis do současné češtiny:

Slovutného pána Jana Kojateckého, kdysi měšťana zdejšího.

Léta páně 1618, 26. prosince.

Zde leží pochováno tělo

pana Jana Kojateckého.

Klidně zesnul po časné době.

Duše v rukou Boží vůle, tělo pak v hrobě,

v němž potom zase k zvuku trubky vstane.

S nadějí na soud,

neboť ti co snem sladkým k Ráji,

ze smrti do života se ubírají,

zproštění jsou těžkých béd ve světě.

Radost cítí věčnou v nebeských stáncích,

k čemuž ráčí všem pomoci syn Boží.

Apokalypsa 14:13 – Blahoslavení mrtví, kteří v Pánu umírali.

Autor K. M. Z. S.

⁴⁷ Náhrobek se nedochoval.

Náhrobek čtvrtý: náhrobek byl poničený a nečitelný.⁴⁸

Náhrobek pátý: náhrobek byl převrácený a vyšlapaný (pravděpodobně byl umístěn v podlaze kostela).⁴⁹

Do severní strany zvonice bylo zazděno sedm náhrobků s následujícími texty:

Obrázek č. 9: Severní strana zvonice s vyzděnými náhrobky.⁵⁰

Náhrobek první: LETA 1592 W SOBOTV PRZED SLAVNIM HODEM SESLANI DVCHA SWATEHO VMRZELA VROZENA WLADIKA SYDONKA BRANICZKA Z MARSSOWITZ A TVTO POCHOWANA PAN BVH RACZ GI Y NAM WSSEM MILOSTIW BEITI AMEN.⁵¹

Přepis do současné češtiny: *Léta 1592 v sobotu před svátkem seslání Ducha svatého zemřela urozená vladyka Sydonka Bránická z Maršovic a zde je pochována. Pán Bůh ráčí k ní i k nám všem milostivý být. Amen.*

Náhrobek druhý: LETA PANIE ... W AVTERY PO WSSECH SWATYCH DOKONAL GEST ZIWOT SWVG SLOWVTNY PAN MATAVSS FRYDECKÝ Z FRYDKV PVRKRABIE PANSTWI ŽIDLOCHOWSKEHO A TVTO W NADIEGI BLAHOSLAWENEHO WZKRZISSENI ODPOCZIWA.⁵²

⁴⁸ Náhrobek se nedochoval.

⁴⁹ Náhrobek je dnes umístěn ve zdi zvonice.

⁵⁰ AUTOR NEUVEDEN. Pomníky při věži starého kostela v Židlochovicích. In: *Moravská zemská knihovna* [online]. [cit. 2017-12-26].

⁵¹ Náhrobek je dnes umístěn ve zdi současného hřbitova.

⁵² Náhrobek je dnes umístěn ve zdi současného hřbitova.

Prepis do současné češtiny: *V úterý po všech svatých dokonal svůj život slovatný pan Matyáš Frýdecký z Frýdku, purkrabí židlochovického panství a zde v naději blahoslaveného vzkříšení odpočívá.*

Náhrobek třetí: náhrobek byl vyšlapaný (pravděpodobně byl umístěn v podlaze kostela).⁵³

Náhrobek čtvrtý: na náhrobku byla mužská postava, z nápisu zůstalo jen několik písmen.⁵⁴

Tento náhrobek je asi nejzajímavější. Židlochovický badatel JUDr. Miloslav Jurák uvádí, že jako dítě byl poučen o tom, že mužská postava je řezník Urban, který nedopatřením zabil svého syna: „*Stalo se to prý tak, že když řezník rozsekával maso, vběhl za ním občas na jatka jeho pes, v nestřežené chvíli chňapl po kusu masa a odnesl si jej. Rozlícený Urban se rozhodl, že psa potrestá. Jednou, když opět cítil, že za ním pes stojí, prudce se otočil a ťal po něm sekerou. S hrůzou však pohnal svůj strašný omyl. Místo psa zabil svého malého synka, který za ním na jatka náhodně přiběhl.*“⁵⁵

Skutečnost je však zřejmě jiná. Je velmi nepravděpodobné, že by si řezník mohl dovolit tak nákladný náhrobek. Navíc je na něm umístěn erb. PhDr. Adolf Bunny Král, CSc. vyslovil teorii, že na náhrobku je ve skutečnosti zobrazen Jan Diviš ze Žerotína (asi 1575-1616)⁵⁶, postava u jeho nohou je jeho třetí manželka Anna Veronika ze Žerotína a erb u nohou postavy má podle něj při hmatové analýze řadu podobností se žerotínským. Udává i další nepřímé důkazy. Tuto teorii potvrzuje i sám Jurák, který vysvětluje i to, proč má Jan Diviš jako člen sekty Českých bratří náhrobek v katolickém kostele. Původně byl pohřben nikoliv u Kostela sv. Barbory, ale v kryptě pod bratrským kostelíkem, který stál ve spodní části ulice Strejčův sbor. Kostelík byl poničen za třicetileté války a úplně zničen v roce 1714. V době demolic byl podle něj z kostelíka přesunut také tento náhrobní kámen. Aby mohl být náhrobek českobratrského šlechtice umístěn v katolickém kostele, bylo pravděpodobně nutné z něj

⁵³ Náhrobek je dnes umístěn ve zdi zvonice.

⁵⁴ Náhrobek je dnes umístěn ve zdi současného hřbitova.

⁵⁵ JURÁK, Miloslav. *Vyňato ze zápisníku: výběr někdejších aktuálních glos i historicky zaměřených statí publikovaných v měsíčníku Židlochovický zpravodaj v letech 1978-2007*, s. 30-31.

⁵⁶ Jan Diviš ze Žerotína (1575-1616), majitel židlochovického panství v letech 1598-1616. V žerotínské době prožívalo židlochovické panství největší rozkvět. Sám Jan Diviš byl vzdělaný, zcestovalý a nábožensky tolerantní šlechtic. Vojensky se vyznamenal v roce 1599, když vpadli na Moravu Turci. Dostali se až k Uherskému Brodu, kde je zastavila moravská zemská hotovost, jedním z jejich velitelů byl právě Jan Diviš, Turci byli následně poraženi u Javorníka.

VAVŘÍK, Karel. *Příběh žerotínské hrobky: sborník dokumentů vydání k 450. výročí získání židlochovického panství Žerotíny: podklady pro setkání zástupců žerotínských měst 26. září 2014*, s. 19.

odstranit veškeré identifikační údaje. To by vysvětlovalo, proč je text nečitelný a postava přitom poměrně dobře viditelná.⁵⁷

Náhrobek pátý: náhrobek byl vyšlapaný (pravděpodobně byl umístěn v podlaze kostela).⁵⁸

Náhrobek šestý: Kratochvíl uvádí, že náhrobek patřil panu Matouši Lehmanovi.⁵⁹
LETHA • PANIE • 1 5 9 6 • WE SSWRTEK • PRZED • PAMATKAV WSSECH •
SWATYCH • DOKONAL GEST • BICH • ZIWOTA • SWEHO SMRTI CZAS RIAV •
SLOWVTNY PAN • MATAVSS • LEHMAN • OBYWATEL • MIESTECZKA •
ZIDLOCHOWICZ • A TV • W TOMTO • MISTIE TIELO • GEHO • BOCHOWANO • PAN
• BVH RACZ • DUSSI GEHO • MILOSTIW • BEYTI A WESELEHO • VSKRZSSENI K
ZIWOTA • WIERZNYMV POPRZTI • AMEN.⁶⁰

Přepis do současné češtiny: *Léta páně 1596 ve čtvrtek před Slavností Všech svatých dokonal běh života svého slovutný pan Matouš Lehman, obyvatel městečka Židlochovice a na tomto místě je pochováno jeho tělo. Pán Bůh ráčí být k jeho duši milostiv a radostného vzkříšení k věčnému životu dopřát. Amen.*

Náhrobek sedmý: Kratochvíl uvádí, že na náhrobku byl erb rodu Bránických z Maršova, pravděpodobně se jedná o náhrobek Joachyma Bránického z Maršova. Pokud tomu tak je, náhrobek pochází z roku 1589.⁶¹

Závěr:

Dle informací z pramenů lze určit gotický původ zvonice. Dříve představovala jen část katolického kostela, ten byl však zbourán v 19. století. Věž je jeho jediným pozůstatkem, Dnes představuje jeden z posledních gotických relikvů v Židlochovicích. Historie starého židlochovického kostela byla již zpracována v knize Ing. Jiřího Smutného *Z historie starého židlochovického kostela* nebo v knize *Vybrané kapitoly z dějin města Židlochovic* od Mgr. Eduarda Vyhlídala. Původ hřbitovní zdi je zřejmě renesanční.

⁵⁷ JURÁK, Miloslav. *Vyňato ze zápisníku: výběr někdejších aktuálních glos i historicky zaměřených statí publikovaných v měsíčníku Židlochovický zpravodaj v letech 1978-2007*, s. 33-35.

⁵⁸ Náhrobek je dnes umístěn ve zdi zvonice.

⁵⁹ Náhrobek je dnes umístěn ve zdi současného hřbitova.

⁶⁰ VETROVÁ, Drahomíra. *Zvony a dochované náhrobky Židlochovicka do roku 1850*, s. 37-38.

⁶¹ Náhrobek je dnes umístěn ve zdi současného hřbitova.

VETROVÁ, Drahomíra. *Zvony a dochované náhrobky Židlochovicka do roku 1850*, s. 43.

2.2 Dům č. p. 31, náměstí Míru

Základní údaje o současném stavu:

Dům je přízemní, přední část domu tvoří vchod a krámské výkladce.⁶² Střecha je sedlová. Výrazným prvkem fasády je profilovaná hlavní římsa. Dům je mírně zapuštěn do okolního terénu. Sokl přední části je tvořen keramickým obkladem.

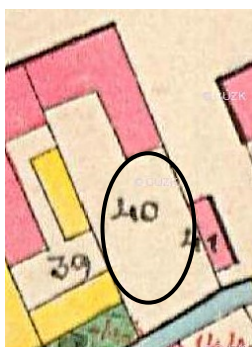
Obrázek č. 10: Dům č. p. 31, současný stav.

Obrázek č. 11: Historická fotografie, stav po roce 1961.⁶³

⁶² Termín používaný v rámci památkové péče místo slova výloha.

⁶³ Soukromý archiv Mgr. Tomáše Dratvy.

Obrázek č. 12: Z císařského otisku z roku 1825 je patrné, že v prostoru, kde dnes stojí dům č. p. 31, žádný objekt nestál.

Obrázek č. 13: Dům č. p. 31 na indikační skici z roku 1875.

Informace z pramenů:

Období	Majitel objektu
Před rokem 1618	Jan Lužický
1618-1645	Ondřej Vlach, vdova po něm Estera, Baltazar Litomyšský, Matouš Jeřáb (majitelé se střídají, dům je prakticky pustý)
1646-1650	Jan Kilián
1650-1655	Baltazar Litomyšský
1655-1670	František Nevoralík
1670-1782	městečko Židlochovice
1782-1852	vrchnost
1852-1859	Johann Thiel
1859-1869	Aloisie Thielová
1869-1878	Rudolf a Johanna Schäfferovi
1878-1889	František Hulata
1889-1945	Šimon a Marie Schäfferovi
1945-1949	dům byl pod národní správou
1949-1961	dům byl konfiskován a stal se vlastnictvím obce

Tabulka č. 1: Majitelé domu č. p. 31 od 17. do 20. století.⁶⁴

⁶⁴ BURK, Jan. *Historie židlochovických domů a jejich držitelů za léta 1609-1791*, s. 34-39. Státní okresní archiv Brno-venkov se sídlem v Rajhradě (SOkA Rajhrad), C 162, Archiv města Židlochovice, inv. č. 81G, Pamětní kniha města Židlochovic 1961 – 1965, s. 80.

V 17. století se jednalo o velké selské stavení. V roce 1670 bylo rozšířeno a přestavěno na zájezdní hostinec a později hotel U zlatého lva.

Vznik současného objektu č. p. 31 souvisí se zbouráním masných krámů (na císařském otisku označeny číslem 41) v roce 1841. Po jejich zbourání dala vrchnost, která v té době dům č. p. 31 vlastnila, postavit na jejich místě vjezd do dvora, stáje a kůlny pro povozy „*ložírujících hostů*“.⁶⁵ Na mapě z roku 1875 stojí na místě masných krámů nějaký objekt, jiného půdorysu než má dnes dům č. p. 31. Je tedy možné, že po zrušení masných krámů byla na jejich místě postavena jedna z hospodářských budov a současný dům č. p. 31 je jejím pozůstatkem.⁶⁶ Roku 1961 byl bývalý hotel U zlatého lva zbourán z důvodu vlhkosti zdiva a na jeho místě byl vybudován parčík.⁶⁷

Závěr:

Z informací z pramenů vyplývá, že dům byl postaven někdy po roce 1841 jako hospodářská budova pro tehdejší hostinec U zlatého lva. Obvodové zdivo tedy řadím do klasicistního slohu, stropy přízemí poté do stavebního období 20. a 21. století. Průčelí domu je moderně upraveno na krámský výkladec.

⁶⁵ Státní okresní archiv Brno-venkov se sídlem v Rajhradě (SOkA Rajhrad), C 162, Archiv města Židlochovice, inv. č. 81G, Pamětní kniha města Židlochovic 1961 – 1965, s. 86., s. 81.

⁶⁶ Jinou variantou je, že masné krámy nebyly zbourány, ale jen zrušeny a jejich budova byla přestavěna na hospodářský objekt.

⁶⁷ HROUDNÝ, Jan. *Náměstí Míru a radnice v Židlochovicích*, s. 53-54.

2.3 Dům č. p. 32, Strejcův sbor

Základní údaje o současném stavu:

Dům má jedno patro, to je členěno do pěti os, přízemí do sedmi. Nad profilovanou okapovou římsou je zvalbená střecha. Do přízemí se vstupuje třemi asymetricky situovanými vchody. Budova je podsklepena. Fasáda domu je hladká, momentálně v poměrně špatném stavu.⁶⁸

Obrázek č. 14: Dům č. p. 32, současný stav.

Obrázek č. 15: Poničená fasáda přední části domu č. p. 32.

⁶⁸ *Národní památkový ústav. Územní odborné pracoviště Brno. Evidenční list nemovité kulturní památky, pořadové číslo 1134.*

Obrázek č. 16: Vchod do sklepa domu č. p. 32.

Obrázek č. 17: Dům č. p. 32 na císařském otisku z roku 1825.

Obrázek č. 18: Dům č. p. 32 na indikační skici z roku 1875.

Informace z pramenů:

Dům č. p. 32 zvaný též Švestkův dům v ulici Strejcův sbor patří k nejstarším dochovaným objektům v Židlochovicích. Název ulice je odvozen od jména českobratrského kazatele Jiřího Strejce (1536-1599), člena Úzké rady Jednoty bratrské a jednoho z překladatelů Bible kralické, který v Židlochovicích působil na konci svého života. Sbor je dobové označení pro českobratrský kostelík, který na této ulici stál.

Čeští bratři se v Židlochovicích poprvé objevili po roce 1508.⁶⁹ Samotný dům č. p. 32 existoval nejpozději od roku 1515, kdy majitel židlochovického panství Vilém II. z Pernštejna založil v tomto domě špitál. Pod pojmem špitál nelze rozumět nemocnici v dnešním slova smyslu. Jednalo se o útulek pro pocestné, chudé a pro nemocné osoby.⁷⁰

Českobratrská komunita v Židlochovicích v té době prosperovala. V roce 1566 byl pro její potřeby ve spodní části dnešní ulice Strejcův sbor vystavěn kostelík (sbor) a kolem něj vznikl hřbitov.⁷¹ Privilegia této náboženské skupiny potvrdil v roce 1580 tehdejší majitel židlochovického panství Fridrich ze Žerotína. Kromě toho věnoval církvi dům č. p. 32 jako příbytek pro kněze. Špitál se přesunul do domu č. p. 17.⁷² Pod bratrským kostelíkem vznikla krypta, v letech 1598 až 1616 do ní bylo pohřbeno šest příslušníků žerotínského rodu a v roce 1599 do ní byl pohřben také Jiří Strejc.⁷³

Po bitvě na Bílé hoře a třicetileté válce, během rekatolizace českobratrská komunita v Židlochovicích zanikla. Sbor byl vypálen, krypta pod ním zadržena a z domu č. p. 32 se stala lisovna (preshauz). Je možné, že dům byl po určité dobu pustý. Záznamy o majitelích jsou známy až z 18. století, kdy dům vlastnila rytířská rodina Sekorů ze Sekenberku. Tehdy dům plnil funkci lisovny a náleželo k němu mnoho vinogradů.

Období	Majitel domu
Před rokem 1755	Marie Cecilie ze Sekenberku
1755-1774	Josef Kleiber
1774	Marie Monika Lilieová
Od roku 1783	Antonín Sigg

Tabulka č. 2: Majitelé domu č. p. 32 v 18. století.⁷⁴

Město Židlochovice se dlouhodobě snaží získat finanční prostředky na opravu domu, který je ve špatném technickém stavu. Cílem je obnova této budovy jako historické památky a její

⁶⁹ RADIMSKÝ, Jiří. Nástin dějin města Židlochovic. In: *Židlochovice v letech zápasů a budování: Sborník statí o historii a kulturním růstu jihomoravského města*, s. 16.

⁷⁰ HORÁK, František a Arnošt ONDRŮJ. *Židlochovice ve vývoji národnostním a hospodářském*, s. 46.

⁷¹ VAVŘÍK, Karel, Miroslav CVRK a Peter WENDSCHE. *Ozvěny věků a dní: dějiny Židlochovic v letopočtech*, s. 17.

⁷² HORÁK, František a Arnošt ONDRŮJ. *Židlochovice ve vývoji národnostním a hospodářském*, s. 46.

HOSÁK, Ladislav. Židlochovice za pánů z Žerotína. In: *Židlochovice v letech zápasů a budování: Sborník statí o historii a kulturním růstu jihomoravského města*, s. 23.

⁷³ JURÁK, Miloslav. *Devatero vyprávění: o lidech ze slunečného města*, s. 80.

⁷⁴ BURK, Jan. *Historie židlochovických domů a jejich držitelů za léta 1609-1791*, s. 396-397.

zpřístupnění veřejnosti (společně se žerotínskou hrobkou). Budovu by bylo možné využít jako výstavní galerii a vlastivědné muzeum.⁷⁵

V říjnu roku 2007 proběhlo otevřené setkání občanů s vedením města. Diskutující se shodli na tom, že tato památka má pro historii regionu velký význam a je nutné ji zachránit.⁷⁶ Celá situace je komplikovaná, rekonstrukce by vyžadovala vysoké finanční investice. Deset let po tomto setkání je bohužel situace ohledně domu č. p. 32 stále stejná.

Závěr:

Dle informací z pramenů lze určit renesanční původ domu. Z tohoto období se dochoval sklep, obvodové zdi přízemí a klenutý strop v pravé části přízemí. Úprava levé části domu proběhla v 17. století v barokním slohu.⁷⁷ Patro pochází z druhé poloviny 19. století.

⁷⁵ ŽEROTÍNSKÁ HROBKA A STREJCŮV SBOR V ŽIDLOCHOVICÍCH. In: *Jihomoravský kraj* [online]. [cit. 2017-12-26].

⁷⁶ AUTOR NEUVEDEN. Informace z radnice: Jaký bude osud historického domu na Strejcově sboru? *Židlochovický zpravodaj*, 2007, **31**(11), s. 2.

⁷⁷ *Národní památkový ústav. Územní odborné pracoviště Brno*. Evidenční list nemovité kulturní památky, pořadové číslo 1134.

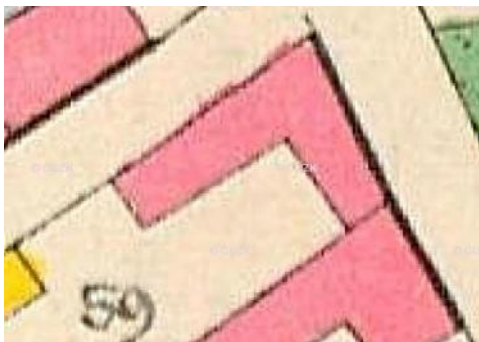
2.4 Dům č. p. 34, Komenského ulice

Základní údaje o současném stavu:

Jedná se o nárožní přízemní dům. Střecha je zvalbená. Dům je členěn do čtyř os směrem do ulice Komenského, směrem do ulice Strejcův sbor do dvou. Výplně oken jsou plastové, novodobé. Sokl je tvořen plechovým obležením. Dům má dvě dvorní křídla. Fasáda domu je hladká.

Obrázek č. 19: Dům č. p. 34, současný stav.

Obrázek č. 20: Dům č. p. 34 na císařském otisku z roku 1825.

Obrázek č. 21 Dům č. p. 34 na indikační skici z roku 1875.

Informace z pramenů:

Období	Majitel domu
?-1609-?	rodina Strejčkova
?-1626-?	Dorota Strejčková
?-1701	dům pravěpodobně zpustl
1701-1717	Franc Piterna (dům znovu vystavěn)
1717-1749	Jan Schramek
1749-1750	Marianna (vdova po J. Schramkovi)
1750-1758	Josef Bartík
po roce 1758	Jiřík Schramek

Tabulka č. 3: Majitelé domu č. p. 34 v 17. a 18. století.⁷⁸

Je pravděpodobné, že rodina Strejčková je nějak spojená s Jiřím Strejcem, zmíněným v souvislosti s domem č. p. 32. Po jeho smrti v roce 1599 se zřejmě musela přestěhovat z příbytku pro kněze v domě č. p. 32 do domu č. p. 34. Změna jména ze Strejc na Strejček by nebyla ničím neobvyklým. Dorota Strejčková, kterou zmiňuje ve své knize Jan Burk by potom mohla být dcerou nebo případně vdovou po Jiřím Strejcovi.⁷⁹ Zdá se, že historie domu č. p. 34 může sahát až do 16. století a budova tedy mohla být renesančního původu. Dům však zpustl během třicetileté války (1618-1648) a znovu byl vystavěn až v roce 1701. V roce 1955 byla na domě provedena větší oprava fasády.⁸⁰

Závěr:

Dům č. p. 34 existoval možná už v 16. století. Během třicetileté války však zpustl a znovu byl vystavěn až v roce 1701. Při srovnání historickým map z let 1825 a 1875 zjistíme, že proběhla přestavba přední části domu a jednoho z dvorních křídel. Přestavbu řadím do stavebního období druhé poloviny 19. století. Nejstarší dochovanou částí domu je pravděpodobně křídlo směřující do ulice Strejcův sbor. Stropy přízemí jsou moderně upravené.

⁷⁸ BURK, Jan. *Historie židlochovických domů a jejich držitelů za léta 1609-1791*, s. 341-343.

⁷⁹ JURÁK, Miloslav. *Devatero vyprávění: o lidech ze slunečného města*, s. 78.

⁸⁰ *Státní okresní archiv Brno-venkov se sídlem v Rajhradě* (SOkA Rajhrad), C 162, Archiv města Židlochovice, inv. č. 81G, Pamětní kniha města Židlochovic 1961 – 1965, s. 86.

2.5 Dům č. p. 35, Komenského ulice

Základní údaje o současném stavu:

Dům má jedno patro, v něm čtyři okna. Přízemí se skládá z průjezdu a tří oken. Levá část objektu je tvořena rizalitem s trojúhelným štítem.⁸¹ Štít je podepřen volutami.⁸² Mezi nimi je završeno ostění portálu do průjezdu. Zvláštností domu jsou dochovaná klasicizující vrata. Okenní výplně jsou naopak novodobé. Fasáda je břizolitová s okapovou římsou. Střecha domu je sedlová.

Obrázek č. 22: Dům č. p. 35, současný stav.

Obrázek č. 23: Dochované historické dveře domu č. p. 35 (druhá polovina 19. století).

⁸¹ Rizalit – část objektu vystupující z průčelí (někdy velmi nepatrně), zdůrazňující střed nebo kraje fasády. HEROUT, Jaroslav. *Slabikář návštěvníků památek*, s. 216.

⁸² Voluta – též závitnice, spirálovitý závit. HEROUT, Jaroslav. *Slabikář návštěvníků památek*, s. 250.

Obrázek č. 24: Dům č. p. 35 na císařském otisku z roku 1825.

Obrázek č. 25: Dům č. p. 35 na indikační skici z roku 1875.

Informace z pramenů:

Období	Majitel domu
před rokem 1626	Jan Voborský
1626-?	Vít Erle Sokolnický ⁸³
?-?	dům byl nějakou dobu pustý
?-1651	Estera
1651-?	Lorenc Čučka
?-1677	Margareta (vdova po L. Čučkovi)
1677-1685	Jiří Lipovský
1685-1695	Hans Laurenci ⁸⁴
1695-1696	Anna (vdova po H. Lorencovi)
1696-1729	Michal Carabelli (Skarabel) ⁸⁵
1729-1746	Ondřej Litomyský
1746-1773	Ignác Litomyský
po roce 1773	Jan Lex

Tabulka č. 4: Majitelé domu č. p. 35 v 17. a 18. století.⁸⁶

Původní dům č. p. 35 je dnes rozdělen na dva domy, dům č. p. 35 a dům č. p. 458.

⁸³ Důchodní písař židlochovického panství.

⁸⁴ Původem Ital (Vlach).

⁸⁵ Původem Ital (Vlach).

⁸⁶ BURK, Jan. *Historie židlochovických domů a jejich držitelů za léta 1609-1791*, s. 337-341.

Závěr:

Existenci domu lze doložit už v roce 1626, dům byl poté nějakou dobu pustý. Při srovnání map z let 1825 a 1875 je patrné, že v tomto období byl dům mohutně přestavován. Objekt byl rozšířen do proluky mezi ním a domem č. p. 36. Podle vzhledu fasády domu č. p. 35 i č. p. 458 lze vyslovit i hypotézu, že v tomto období bylo objektu vestavěno patro. Přestavbu řadím do druhé poloviny 19. století, napovídají tomu dochovaná vrata do průjezdu. Zadní trakt objektu může pocházet z období klasicismu.

2.6 Dům č. p. 36, Komenského ulice

Základní údaje o současném stavu:

Dům je přízemní, přízemí se skládá z vjezdu do průjezdu a čtyř oken. Fasáda je hladká, shora ukončená jednoduchou okapovou římsou. Střecha je sedlová.

Obrázek č. 26: Dům č. p. 36, současný stav.

Obrázek č. 27: Dům č. p. 36 na císařském otisku z roku 1825.

Obrázek č. 28: Dům č. p. 36 na indikační skici z roku 1875.

Informace z pramenů:

Období	Majitel domu
před rokem 1612	Erazimus Majer
1612-1619	Anna (vdova po E. Majerovi)
1619-?	Hans Peyp
?-1622	Anna (vdova po H. Peypovi a E. Majerovi)
1622-1643	Matouš Murrat ⁸⁷
1643-1653	Michal Formánek ⁸⁸
1653-1666	Tobiáš Formánek
1666-?	Tomáš Příbramský
?-1680	vdova po T. Příbramském
1680-?	pan Johann Vencl Schütz
?-1687	vdova po T. Příbramském ⁸⁹
1687-1688	Martin Urnaus
1688-1689	Tomáš Gertodt z Nykolspurgu ⁹⁰
1689-?	pan Fabián Šebesta Grüm
?-?	Karel Herman
?-1698	Judita (vdova po K. Hermanovi)
1698-?	Franc Vyskočil
?-1700	Elisabeta (vdova po F. Vyskočilovi)
1700-1701	Gregor Piterna
1701-1705	Urban Bürgner
1705-1717	Lorenc Honsig
1717-1718	pan Johann Leopold Adler ⁹¹
1718-1720	Lorenc Honsig (již zmíněný)
1720-1722	Anna (vdova po L. Honsigovi)
1722-1753	Šebestián Weisfich
1753-1755	Anna (vdova po L. Honsigovi a Š. Weisfichovi)
1755-1762	Matys Weisfich
1762-1764	Václav Uhlíř
1764-1771	Rosálie Richtrová
1771-1777	Jakub Schmied

Tabulka č. 5: Majitelé domu č. p. 36 v 17. a 18. století.⁹²

Demolice dvorního hospodářského objektu v zadní části domu proběhla v roce 1995.⁹³

⁸⁷ Dům prodal jako poškozený ohněm.

⁸⁸ Písař židlochovického panství.

⁸⁹ J. V. Schütz si ji vzal a po nějaké době ji opustil (velmi vzácný případ úplného rozvodu).

⁹⁰ Možná shoda s jihomoravským Nikolsburgem, česky Mikulovem.

⁹¹ Kontribuční písař židlochovického panství.

⁹² BURK, Jan. *Historie židlochovických domů a jejich držitelů za léta 1609-1791*, s. 329-337.

⁹³ *Archiv úřadu města Židlochovice, Odbor územního plánování, stavebního úřadu a památkové péče – občané.* Složka domu č. p. 36.

Závěr:

Dům je zřejmě velmi starý. V roce 1643 byl prodán jako poškozený ohněm. Lze tedy předpokládat, že v té době musely proběhnout přestavby původního renesančního domu na barokní. Při srovnání historických map je patrné, že dostavba průjezdu proběhla mezi lety 1825 a 1875. Vzhledem k analogiím (dům č. p. 37) řadím tuto přístavbu do druhé poloviny 19. století.

2.7 Dům č. p. 37, Komenského ulice

Základní údaje o současném stavu:

Dům č. p. 37 se skládá ze dvou objektů, domu č. p. 37 a 547. Toto rozdělení je formální, architektonicky tvoří oba objekty jednotný dům. Proto jsou oba domy shrnuty pod touto podkapitolou.

Dům je přízemní, přízemí je členěné do sedmi os (vlevo vjezd, vpravo okna). Střecha je sedlová. Fasáda je v ploše omítky pásovaná, kolem novodobých okenních výplní jsou šambrány.⁹⁴ Zvláštností je velmi dobře dochovaná profilovaná římsa. Dům má také původní klasicizující vrata. Současná omítka je poškozená, na některých místech je viditelná starší vrstva pokrytá nápisy. Nad jedním z oken je vidět část nápisu (pravděpodobně písmena *RE*) a v pravé části domu zase konec jednoho slova (*schnitt*). Podsklepena je přední část domu a část křídla. Dvorní trakt má patro, přízemí je částečně zapuštěné do země.

Obrázek č. 29: Dům č. p. 37, současný stav.

⁹⁴ Šambrána – profilované, případně i zdobené, orámování okenních či dveřních otvorů. HEROUT, Jaroslav. *Slabikář návštěvníků památek*, s. 235.

Obrázek č. 30: Pozůstatek nápisu nad oknem domu č. p. 37.

Obrázek č. 31: Pozůstatek nápisu v pravé části domu č. p. 37.

Obrázek č. 32: Vrata do průjezdu domu č. p. 37.

Obrázek č. 33: Dům č. p. 37, historická fotografie (třicátá léta 20. století).⁹⁵

Obrázek č. 34: Dům č. p. 37 na císařském otisku z roku 1825.

Obrázek č. 35: Dům č. p. 37 na indikační skici z roku 1875.

⁹⁵ Soukromý archiv Mgr. Marie Karberové.

Informace z pramenů:

Období	Majitel domu
?-1583	sekta novokřtěnců
1583-?	není známo
?-(1620)?	Alžběta Polcarka ⁹⁶
1633-1638/1639	Jiřík Svoboda
1638/1639	Herman Bader
1638/1639-?	Matouš Jeřáb
?-?	Václav Rectoris Roždialovský ⁹⁷
?-1654	Anna Marie (vdova po V. R. Roždialovském)
1654-1657	Filip Pistorius
1657-1658	Vencl Frýdecký
1658-?	Bartoloměj Svoboda
?-1666	dům zputl
1666-1669	Tobiáš Formánek ⁹⁸
1669-?	Pavel Horák ⁹⁹
?-?	Daniel Srnec
?-1691	Jakub Svoboda
1691-1692	Rozina (vdova po J. Svobodovi)
1692-?	Jan (Hans) Rohožka
?-1705	Alžběta (vdova po J. Rohožkovi)
1705-?	Dobiáš Schlajn
?-1712	Gotfrid Franz z Leytenheimu
1712-1714	Jakub Novotný ¹⁰⁰
1714-1763	Václav Suchánek
1763-1775	Šimon Suchánek
1775-?	Franc Klisburský
?-1782	Ondřej Schumann
po roce 1782	Šimon Suchánek (již zmíněný)

Tabulka č. 6: Majitelé domu č. p. 37 v 17. a 18. století.¹⁰¹

Nejstarší zmínky o domě č. p. 37 jsou spojeny se sektou novokřtěnců. Tato německy mluvící protestantská skupina, zvaná též toufaři¹⁰² nebo habáni¹⁰³, se na jižní Moravu uchýlila po

⁹⁶ Po bitvě na Bílé hoře dostala jako osoba rytířského stavu možnost opustit zemi, kterou také využila.

⁹⁷ Purkrabě židlochovického panství, poté se stal hejtmanem.

⁹⁸ Hejtman židlochovického panství.

⁹⁹ Důchodní písař židlochovického panství.

¹⁰⁰ Děkan, „vysoce učený pán“.

¹⁰¹ BURK, Jan. *Historie židlochovických domů a jejich držitelů za léta 1609-1791*, s. 322-329.

¹⁰² Původ v německém taufen (česky: křtít), tradice druhého křtu u nových členů, dříve proto zvaní také Wiedertäufer (česky: znovu křtěný).

HORÁK, František a Arnošt ONDRŮJ. *Židlochovice ve vývoji národnostním a hospodářském*, s. 12.

¹⁰³ Původ v německém Haus haben (česky: vlastnit dům), často vlastnili společná hospodářství.

HORÁK, František a Arnošt ONDRŮJ. *Židlochovice ve vývoji národnostním a hospodářském*, s. 12.

porážce německé selské války (1525-1526). Není znám rok, kdy přišli novokřtění do Židlochovic. Pravděpodobně to však bylo někdy po roce 1569. Tehdy se v Židlochovicích usídlil majitel panství Fridrich ze Žerotína, který byl vůči protestantským skupinám velmi tolerantní.¹⁰⁴ Novokřtění v Židlochovicích vlastnili kromě domu č. p. 37 i dvě zahrady a obory. Kromě toho se věnovali také ranhojičství. V roce 1583 však odešli do sousední Nosislavi.¹⁰⁵

Kvůli neúplnosti prosvítajících nápisů na domě není přesně možné určit, z jaké doby pocházejí. Nápis nad oknem mohl být názvem nějakého obchodu nebo živnosti, která v domě sídlila. Německý nápis na pravé straně domu také nelze identifikovat. Možným vysvětlením je, že jej namalovali na dům vojáci wehrmachtu během března roku 1945. Je doloženo, že několik domů v Židlochovicích na sobě mělo vápnem napsaná hesla (např. *Wir sind Soldaten der deutschen Revolution!*¹⁰⁶, dům č. p. 149 na náměstí Míru). Záznam o tom, že byl hesly popsán i dům č. p. 38 však neexistuje.¹⁰⁷

Závěr:

Existenci domu č. p. 37 lze doložit už v roce 1583 (renesanční sloh). V domě často bydlely osoby z vyšších společenských vrstev, lze tedy soudit, že dům byl poměrně reprezentativní, ve druhé polovině 17. století byl nějakou dobu pustý. Jádro domu pravděpodobně pochází z tohoto období (barokní sloh), z renesance se dochovala jen část sklepa. Terénní prohlídkou domu byl určen klasicistní původ stropů přízemí. Ze srovnání historických map je patrné, že průjezd domu byl dostavěn mezi lety 1825 a 1875. Přikláním se k tomu, že dostavba byla provedena v druhé polovině 19. století, napovídají tomu dochovaná vrata z té doby.¹⁰⁸

¹⁰⁴ RADIMSKÝ, Jiří. Nástin dějin města Židlochovic. In: *Židlochovice v letech zápasů a budování: Sborník statí o historii a kulturním růstu jihomoravského města*, s. 16.

¹⁰⁵ VAVŘÍK, Karel, Miroslav CVRK a Peter WENDSCHE. *Ozvěny věků a dní: dějiny Židlochovic v letopočtech*, s. 45.

¹⁰⁶ Česky: *Jsmo vojáky německé revoluce!*

¹⁰⁷ *Státní okresní archiv Brno-venkov se sídlem v Rajhradě* (SOkA Rajhrad), C 162, Archiv města Židlochovice, inv. č. 81D, Pamětní kniha města Židlochovic 1943 – 1948, s. 236-237.

¹⁰⁸ Při vytváření závěru byly využity poznatky z prohlídky objektu.

2.8 Dům č. p. 38, Komenského ulice

Základní údaje o současném stavu:

Dům má dvě patra, druhé patro je tvořeno půdní vestavbou. Střecha je mansardová. Dům je členěn do čtyř os. V přízemí je rozložen na průjezd, krámské výkladce a okna, patra jsou tvořena pouze okny. Nad přízemím je výrazná římsa (plechové obložení) podepřená pěti pilastry. Pod okny vystupují parapetní římsy.

Obrázek č. 36: Dům č. p. 38, současný stav.

Obrázek č. 37: Dům č. p. 38 (v té době obuvnická dílna p. Řezáče), rok neznámý.¹⁰⁹

¹⁰⁹ Soukromý archiv Mgr. Tomáše Dratvy.

Obrázek č. 38: Dům č. p. 38 na císařském otisku z roku 1825.

Obrázek č. 39: Dům č. p. 38 na indikační skici z roku 1825.

Informace z pramenů:

Období	Majitel domu
?-1614	Jakub Pustiměřský
1614-1618	Balcar Glezar
1618-(1630)?	Jakub Pustiměřský
(1630)?-?	Judita (vdova po J. Pustiměřském)
?-?	Mátl Schiler
?-?	Judita (vdova po J. Pustiměřském a M. Schilerovi)
?-?	Eliáš Rouchovanský
?-1655	Barbora (vdova po E. Rouchovanském, zřejmě jeho druhá žena)
1655-?	Eliáš Kratochvíle
?-1680	Christina (vdova po E. Kratochvílovi)
1680-1736	Jan Beneš
1736-1763	Josef Piterna
1763-1764	Justina (vdova po J. Piternovi)
1764-1780	Franc Piterna
po roce 1780	Pavel Jeřábek

Tabulka č. 7: Majitelé domu č. p. 38 v 17. a 18. století.¹¹⁰

V roce 1903 založila Berta Fersterová se svou dcerou Viktorií v domě první kavárnu v Židlochovicích. Podnik nějakou dobu prosperoval, někdy po roce 1910 však zanikl.¹¹¹

¹¹⁰ BURK, Jan. *Historie židlochovických domů a jejich držitelů za léta 1609-1791*, s. 318-322.

Současný dům č. p. 38 byl postaven v roce 1926. Majitel domu, František Ryšánek, do rozsáhlého dvorního traktu umístil dílny a skladiště. Objekt dodnes někteří starousedlíci nazývají „*U Ryšavých*“.¹¹² Menší opravy byly na domě provedeny v roce 1961.¹¹³ Opravy nebytových prostor byly provedeny v roce 2007.¹¹⁴

Závěr:

Dle informací z pramenů lze dům zařadit do stavebního období 20. a 21. století.

¹¹¹ SMUTNÝ, Jiří. *Židlochovické hospody*, s. 54-55.

¹¹² SMUTNÝ, Jiří. *Z historie židlochovických ulic*, s. 46.

¹¹³ *Státní okresní archiv Brno-venkov se sídlem v Rajhradě* (SOkA Rajhrad), C 162, Archiv města Židlochovice, inv. č. 81G, Pamětní kniha města Židlochovic 1961 – 1965, s. 27.

¹¹⁴ AUTOR NEUVEDEN. Akce realizované v oblasti správy majetku města v roce 2006: Bytové a nebytové hospodářství. *Židlochovický zpravodaj*, 2007, **31**(1), s. 3.

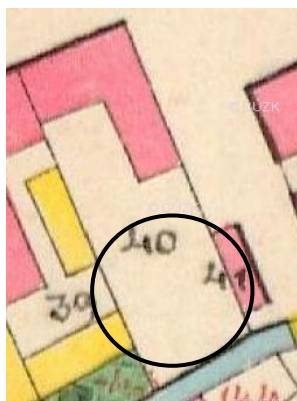
2.9 Dům č. p. 57, Komenského ulice

Základní údaje o současném stavu:

Jedná se o přízemní dům, přízemí je členěno do dvou os. Jedná se o jednoduchý objekt obdélníkového půdorysu. Fasáda domu je jednoduchá, hladká. Střecha je sedlová. Mezi domem č. p. 57 a 408 stojí samostatná zeď.

Obrázek č. 40: Dům č. p. 57, současný stav.

Obrázek č. 41: Z císařského otisku z roku 1825 je patrné, že v prostoru dnešního domu č. p. 57 žádný objekt nestál.

Obrázek č. 42: Dům č. p. 57 na indikační skici z roku 1875.

Informace z pramenů:

Dům č. p. 57 vznikl po roce 1841 pravděpodobně jako jedna z nově přistavěných částí hospodářských budov domu č. p. 31 (viz podkapitola *Dům č. p. 31*). Současný dům č. p. 57 má však jiný půdorys než hospodářská budova na indikační skici z roku 1875.

Závěr:

Terénní prohlídkou bylo určeno, že objekt vznikl pravděpodobně ve stavebním období 20. a 21. století.

2.10 Dům č. p. 79, Komenského ulice

Základní údaje o současném stavu:

Jedná se o dvoupatrový nárožní dům. Střecha je valbová. Přízemí je členěno do šesti os, patra do sedmi. Průčelí domu se v pravé části zalamuje. Kolem oken jsou rámy, pod nimi parapetní římsy. Fasádu člení kordonové římsy. Pravá část domu směrem k Coufalíkovu náměstí je členěna do čtyř os a je podsklepena.

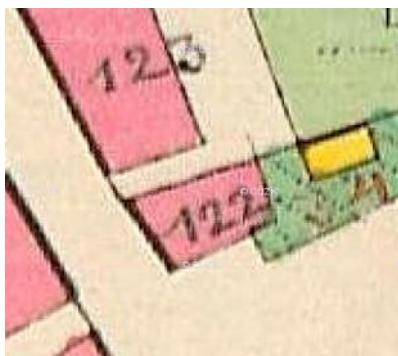

Obrázek č. 43: Dům č. p. 79, současný stav.

Obrázek č. 44: Dům č. p. 79, rok neznámý.¹¹⁵

¹¹⁵ Soukromý archiv Mgr. Tomáše Dratvy.

Obrázek č. 45: Dům č. p. 79 na císařském otisku z roku 1825.

Obrázek č. 46: Dům č. p. 79 na indikační skici z roku 1875.

Informace z pramenů:

Období	Majitel domu
?-1701	Václav Fiala
1701-1733	Mariánna (vdova po V. Fialovi)
1733-1771	Andreas (Ondřej) Laurenti
1771-1777	Václav Ilka (Jílka)
1777-1783	Jan Borek ¹¹⁶
po roce 1783	Martin Kratochvíl

Tabulka č. 8: Majitelé domu č. p. 79 v 18. století.¹¹⁷

Dům č. p. 79 byl původně vinným sklepem protějšího domu č. p. 36. V roce 1700 získal Václav Fiala povolení postavit nad domem „světničku s kuchyňkou a komůrkou.“¹¹⁸

Dům byl v roce 1930 odkoupen obcí za 45 000 korun od Anny Vokurkové. Objekt byl v té době značně sešlý a obec jej v roce 1931 nechala zbourat. V říjnu roku 1932 byl na jeho místě postaven stavitelem Janem Horákem za cenu 318 500 korun současný dům. V jeho přízemí měli místnosti četníci a domovník, v prvním patře sídlil důchodový a zeměměřičský úřad a ve druhém patře byly dva byty.¹¹⁹ Když byla během osvobozovacích bojů na jaře roku 1945

¹¹⁶ Duchovní správce židlochovického panství.

¹¹⁷ BURK, Jan. *Historie židlochovických domů a jejich držitelů za léta 1609-1791*, s. 371-372.

¹¹⁸ Tamtéž, s. 371.

¹¹⁹ SMUTNÝ, Jiří. *Z historie židlochovických ulic*, s. 47.

poškozena radnice (č. p. 100), přesunuly se státní orgány dočasně do domu č. p. 79.¹²⁰ Mezi lety 1954-1960 v objektu sídlilo okresní velitelství SNB.¹²¹ V roce 1960 proběhla vnitřní adaptace domu a vzniklo v něm deset bytů.¹²² Generální oprava byla provedena v roce 1961.¹²³ V roce 1964 a pak v roce 1997 byla opravena fasády domu.¹²⁴ Přestavba patra proběhla v letech 2012 až 2013.¹²⁵

Závěr:

Dle informací z pramenů lze dům zařadit do stavebního období 20. a 21. století.

Státní okresní archiv Brno-venkov se sídlem v Rajhradě (SOkA Rajhrad), C 162, Archiv města Židlochovice, inv. č. 81A, Pamětní kniha města Židlochovic 1918 – 1932, s. 247 a 270.

¹²⁰ *Státní okresní archiv Brno-venkov se sídlem v Rajhradě* (SOkA Rajhrad), C 162, Archiv města Židlochovice, inv. č. 81D, Pamětní kniha města Židlochovic 1943 – 1948, s. 388.

¹²¹ VAVŘÍK, Karel, Miroslav CVRK a Peter WENDSCHE. *Ozvěny věků a dní: dějiny Židlochovic v letopočtech*, s. 117-118.

¹²² SMUTNÝ, Jiří. *Z historie židlochovických ulic*, s. 48.

¹²³ *Státní okresní archiv Brno-venkov se sídlem v Rajhradě* (SOkA Rajhrad), C 162, Archiv města Židlochovice, inv. č. 81G, Pamětní kniha města Židlochovic 1961 – 1965, s. 27.

¹²⁴ Tamtéž, s. 377.

AUTOR NEUVEDEN. *Stavis-servo opět v Židlochovicích. Židlochovický zpravodaj*. 1997, **21**(9), s. 7.

¹²⁵ HELMA, Vlastimil. *Slovo starosty. Židlochovický zpravodaj*. 2013, **37**(1), s. 2.

2.11 Dům č. p. 80, Komenského ulice

Základní údaje o současném stavu:

Dům má dvě patra, v obou patrech po pěti oknech. Přízemí se skládá z průchodu do průjezdu a čtyř oken. Nad prostředním oknem prvního patra je segmentový fronton, nad zbylými čtyřmi vedlejšími jsou frontony trojúhelné.¹²⁶ Celá fasáda je tvořena bosáží.¹²⁷ Na schodech uvnitř budovy zůstala zachovaná původní dlažba i zábradlí.

Obrázek č. 47: Dům č. p. 80, současný stav.

Obrázek č. 48: Dům č. p. 80 na císařském otisku z roku 1825.

Obrázek č. 49: Dům č. p. 80 na indikační skici z roku 1875.

¹²⁶ Fronton – štítový nástavec různého tvaru, umístěný zpravidla nad oknem, někdy nad portálem. HEROUT, Jaroslav. *Slabikář návštěvníků památek*, s. 133.

¹²⁷ Bosáž – plasticky ztvárněné, nebo v omítce napodobené kvádrové zdivo s vystouplým povrchem. HEROUT, Jaroslav. *Slabikář návštěvníků památek*, s. 116.

Informace z pramenů:

Období	Majitel domu
před rokem 1612	Girg Ejen (Jiřík Ejn)
1612-1614	Alžběta (vdova po G. Ejenovi)
1614-?	Ruprecht Stolař
?-1617	Alžběta (vdova po G. Ejenovi a R. Stolařovi)
1617-1622	Hans Klopfenpocher
1622-?	Hans Trost
?-1650	Mariánna (vdova po H. Trostovi)
1650-1669	Pavel Rychtář
1669-1694	Girg Grym
1694-1707	Jan Püterna
1707-1730	Georg Wagner
1730-1766	Tomáš Wognar
po roce 1766	Martin Vognárek

Tabulka č. 9: Majitelé domu č. p. 80 v 17. a 18. století.¹²⁸

Dům pravděpodobně sloužil v 17. století jako stolařská dílna. U majitelů Girga Ejena a Hanse Klopfenpochera je v zápisech¹²⁹ uvedeno povolání stolař, u Ruprechta Stolaře tomu napovídá jeho příjmení.

Ze srovnání historických map vyplývá zajímavá informace. Původní dům č. p. 80 zabíral v roce 1825 podstatnou část plochy, na které dnes stojí dům č. p. 79. Jednalo se o rozsáhlé stavení, jehož původ lze doložit až do roku 1612. Do roku 1875 však byla velká část stavení zbourána a zbytek byl přestavěn.

Do současné podoby byl dům č. p. 80 vystavěn v roce 1899, kdy bylo vestavěno patro.¹³⁰ V roce 2001 proběhla renovace objektu za celkovou částku půl milionu korun.¹³¹ V roce 2012 byl k budově zaveden bezbariérový přístup.¹³² Dnes v domě sídlí Úřad práce.

Závěr:

Podle informací z pramenů lze dům č. p. 80 zařadit do stavebního období druhé poloviny 19. století.

¹²⁸ BURK, Jan. *Historie židlochovických domů a jejich držitelů za léta 1609-1791*, s. 270-273.

¹²⁹ Tamtéž.

¹³⁰ *Státní okresní archiv Brno-venkov se sídlem v Rajhradě* (SOkA Rajhrad), C 162, Archiv města Židlochovice, inv. č. 81E, Pamětní kniha města Židlochovic 1949 – 1954, s. 231.

¹³¹ SMUTNÝ, Jiří. *Z historie židlochovických ulic*, s. 49.

¹³² HELMA, Vlastimil. Slovo starosty. *Židlochovický zpravodaj*. 2013, 37(1), s. 2.

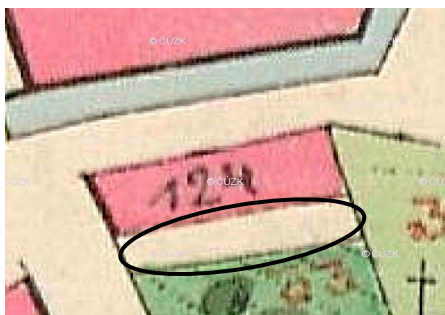
2.12 Dům č. p. 81, Komenského ulice

Základní údaje o současném stavu:

Jedná se o nárožní přízemní dům. Přízemí je směrem ke korytu Farského potoka tvořeno třemi osami. Vlevo se nachází vstup, poté dvě okna. Směrem do ulice Komenského je dům rozložen do dvou os (dvě okna). Střecha je zvalbená. Dům má okosené nároží. Fasáda je hladká, dochovala se ale původní profilovaná hlavní římsa. Spodní část domu je tvořena předstupujícím soklem.

Obrázek č. 50: Dům č. p. 81, současný stav.

Obrázek č. 51: Dům č. p. 81 na cisařském otisku z roku 1825. Zakroužkovaná nezastavěná plocha sloužila jako průchod na hřbitov.

Obrázek č. 52: Dům č. p. 81 na indikační skici z roku 1875.

Obrázek č. 53: Průchod na bývalý hřbitov byl odhalen po zbourání zadního přístavku ve dvoře domu č. p. 81. Fotografie je pořízena v prostoru, kde dnes stojí dům č. p. 917.¹³³

Informace z pramenů:

Období	Majitel domu
Před rokem 1617	Kryštof Pocher
1617-1623	Agnes (vdova po K. Pocherovi)
1623-1636	Jiřík Luzar ¹³⁴
1636-?	Jiřík Strážský
?-1658	dům zpustl
1658-?	Jan Machan
1679-1709	Sigmund Mansfeld
1711-1723	Franc Mansfeld
1723-1727	Veruna (vdova po F. Mansfeldovi)
1727-?	Franc Egler (Engler)
?-1737	Veruna (vdova po F. Mansfeldovi a F. Eglerovi)
1737-1774	Eleonora a Vavřinec Taschner
Od roku 1775	Anton Taschner

Tabulka č. 10: Majitelé domu č. p. 81 v 17. a 18. století.¹³⁵

Závěr:

Jádro domu je zřejmě barokního původu. Ze srovnání historických map vyplývá přestavba ve druhé polovině 19. století, tehdy byl dům rozšířen do prostoru, který sloužil jako průchod na hřbitov, z tohoto období pochází zřejmě i stropy přízemí.

¹³³ Soukromý archiv Mgr. Karla Vavřiky.

¹³⁴ Původem Ital (Vlach), příjmení se postupně zkomolilo z Luzar na Lucerna.

¹³⁵ BURK, Jan. *Historie židlochovických domů a jejich držitelů za léta 1609-1791*, s. 267-268.

2.13 Dům č. p. 82, Komenského ulice

Základní údaje o současném stavu:

Dům je přízemní. Přízemí je směrem do ulice Komenského tvořeno dvěma osami (okna), směrem k domu č. p. 182 dvěma okny, dveřmi a dalším oknem. Fasáda je jednoduchá, hladká. Střecha domu je sedlová. V jejím štítu je další okno. Dům je ve špatném technickém stavu a je v současnosti neobydlený.

Obrázek č. 54: Dům č. p. 82, současný stav.

Obrázek č. 55: Sluneční hodiny, které bývaly na domě č. p. 82.¹³⁶

Obrázek č. 56: Žlutě vyznačený objekt na císařském otisku z roku 1825 je zřejmě dům č. p. 82. Žluté zbarvení značí, že byl postaven ze dřeva.

¹³⁶ Soukromý archiv Mgr. Karla Vavříka.

Obrázek č. 57: Dům č. p. 82 na indikační skici z roku 1875.

Informace z pramenů:

V 17. a 18. století patřil dům obci. Obýval ho ponocný a současně i hrobník (roku 1775 jím byl Bartl Kubeš).¹³⁷

V roce 1949 byly na domě umístěny sluneční hodiny. Na jejich vytvoření se podíleli ředitel měšťanské školy Karel Melichar a učitel František Sedláček. Na pozadí hodin byl namalován židlochovický zámek s latinským citátem *UNA ERIT TUA ULTIMA* (*jedna bude tvá poslední*) a letopočty 1349 (tehdy se mělo za to, že z toho roku pochází první známá písemná zpráva o městě) a 1949. Sluneční hodiny byly bohužel po několika letech odstraněny.¹³⁸

V roce 1972 byly na domě přestavěny okenní otvory.¹³⁹

Závěr:

Dům č. p. 82 byl do současné podoby vystaven zřejmě mezi lety 1825 a 1875. Lze to odvodit při srovnání dvou historických map. Na císařském otisku je dům zakreslený jako dřevěný, na o padesát let mladší indikační skici je už objekt vyznačen jako zděný. Mohl by tedy patřit jak do klasicistního období, tak do období druhé poloviny 19. století. Po vnější terénní prohlídce byl přiřazen ke klasicistnímu slohu.

¹³⁷ BURK, Jan. *Historie židlochovických domů a jejich držitelů za léta 1609-1791*, 267 a 362.

¹³⁸ Soukromý archiv Mgr. Karla Vavřika.

¹³⁹ *Archiv úřadu města Židlochovice, Odbor územního plánování, stavebního úřadu a památkové péče – občané. Složka domu č. p. 82.*

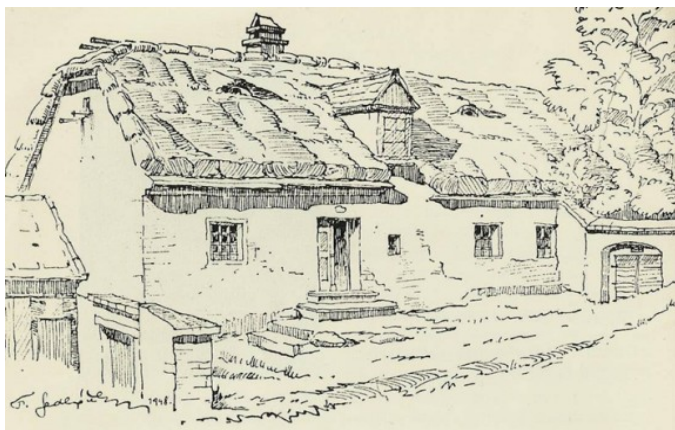
2.14 Dům č. p. 83, Komenského ulice

Základní údaje o současném stavu:

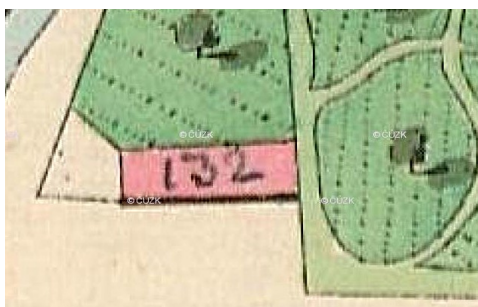
Dům je přízemní, přízemí se člení do čtyř os (zleva okno, dveře a dvě okna), ve střeše je jedno podkrovní okno. Střecha domu je pultová. U domu stojí garáž.

Obrázek č. 58: Dům č. p. 83, současný stav.

Obrázek č. 59: Dům č. p. 83, kresba zachycuje, jak dům č. p. 83 pravděpodobně vypadal po přístavbě v roce 1790. Autorem je František Sedláček.¹⁴⁰

Obrázek č. 60: Dům č. p. 83 na císařském otisku z roku 1825.

¹⁴⁰ ONDRŮJ, Arnošt. *Židlochovice v letech zápasů a budování*, nečíslovaná strana.

Obrázek č. 61: Dům č. p. 83 na indikační skici z roku 1875.

Informace z pramenů:

Období	Majitel domu
Před rokem 1643	dům byl sídlem farnosti
1643-1651	Hanzl (Jan) Beneš
1651-1825	dům byl sídlem školy

Tabulka č. 11: Majitelé domu v 17. století.¹⁴¹

Původní židlochovická škola byla malá budova s doškovou střechou. Nacházela se v blízkosti fary. Během třicetileté války zpusťla, bylo tedy nutné zakoupit novou budovu. V roce 1651 byl pro školu zakoupen dům č. p. 83. Měl jen dvě místnosti, jedna sloužila jako učebna, druhá jako byt učitele. V roce 1790 byla k domu přistavěna nová místnost, sloužící jako učebna.¹⁴² V domě č. p. 83 škola sídlila až do roku 1825 (viz dům č. p. 182).

Dům byl zbourán v dubnu roku 1998 a na jeho místě byla postavena rodinná novostavba.¹⁴³

Závěr:

Původní dům č. p. 83 byl historickým objektem, jádro domu pocházelo možná až ze 17. století. Současný dům však lze zařadit do stavebního období 20. a 21. století.

¹⁴¹ BURK, Jan. *Historie židlochovických domů a jejich držitelů za léta 1609-1791*, s. 266-267.

¹⁴² BENEŠ, Otakar. Školství v Židlochovicích. In: *Židlochovice v letech zápasů a budování*, s. 48.

¹⁴³ SMUTNÝ, Jiří. *Z historie starého židlochovického kostela*, s. 64.

2.15 Dům č. p. 84, Komenského ulice

Základní údaje o současném stavu:

Jedná se o přízemní nárožní dům. Střecha je zvalbená. Do ulice Komenského je tvořen čtyřmi osami. Vlevo se nachází průjezd, následuje krámský výkladec, vchod a další krámský výkladec. Směrem ke korytu Farského potoka je dům tvořen třemi osami. Podél Farského potoka má dlouhé křídlo zakončené samostatně stojící zdí. Fasáda domu je hladká, dochovala se na něm ale původní profilovaná římsa. Směrem k Farskému potoku je do střechy druhotně zasazen pultový vikýř.

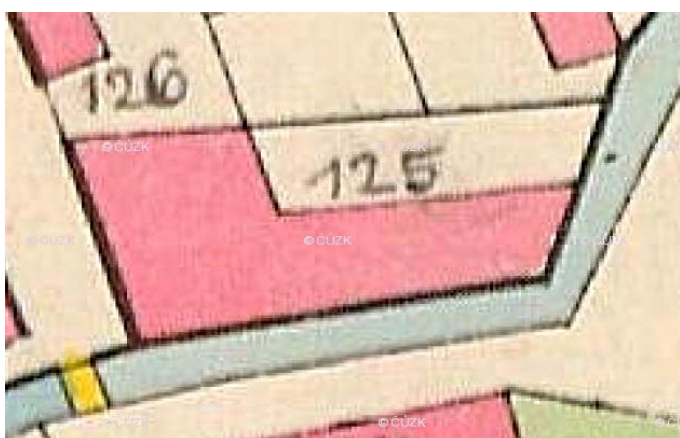
Obrázek č. 62: Dům č. p. 84, současný stav.

Obrázek č. 63: Samostatně stojící zeď v zadní části domu č. p. 84.

Obrázek č. 64: Dům č. p. 84, stav kolem roku 1890, v domě bylo zřejmě pekařství.¹⁴⁴

Obrázek č. 65: Dům č. p. 84 na císařském otisku z roku 1825.

Obrázek č. 66: Dům č. p. 84 na indikační skici z roku 1875.

¹⁴⁴ Soukromý archiv Mgr. Karla Vavříka.

Informace z pramenů:

Období	Majitel domu
Před rokem 1617	Václav Krčma
1617-1618	Anna (vdova po V. Krčmovi)
1618	Jan Kojatecký ¹⁴⁵
1618-1621	Anna (vdova po V. Krčmovi a J. Kojateckém)
1621-1627	Pavel Krčma
1627-1629	Mátl (Matěj) Kredyk
1629-1630	Ondřej Kredyk
1630-?	Vít Suchý
? -1670	vdova po V. Suchém
1670-1674	Jakub Kašparný (Caspar)
1674-1681	Hans Federschmid
1681-1707	Hans Tomeral
1707	Ludmila (vdova po H. Tomeralovi)
1707-1729	Jakub Tomeral
1729-1739	Kateřina Finkova (vdova po J. Tomeralovi) a její syn Johanes
1739-?	Andreas Svoboda
1753 (?) - 1765	Ondřej Svoboda
1775	Antonín Svoboda

Tabulka č. 12: Majitelé domu v 17. a 18. století.¹⁴⁶

Závěr:

Nejstarší část domu pochází pravděpodobně z barokního období. Z této doby se dochovalo obvodové zdivo. Při srovnání historických map je patrná úprava dvorního křídla mezi lety 1825 a 1875 (zařazena do klasicistního období). Stropy přízemí jsou ploché, moderně upravené.

¹⁴⁵ Jeho náhrobek byl zazděn v obvodové zdi zvonice (viz *Kostel sv. Barbory (zvonice)*).

¹⁴⁶ BURK, Jan. *Historie židlochovických domů a jejich držitelů za léta 1609-1791*, s. 261-266.

2.16 Dům č. p. 85, Komenského ulice

Základní údaje o současném stavu:

Jedná se o dvoupatrový nárožní dům. Směrem k náměstí je rozvržen do tří os, směrem do ulice Komenského do čtyř os. V přízemí se nacházejí krámské výkladce. Fasáda domu je jednoduchá a hladká. Střecha je valbová.

Obrázek č. 67: Dům č. p. 85, současný stav.

Obrázek č. 68: Dům č. p. 85, stav mezi lety 1900 až 1920.¹⁴⁷

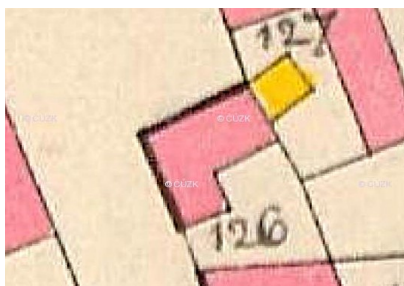
¹⁴⁷ AUTOR NEUVEDEN. Židlochovice, roh ulice Nosislavské. In: *Moravská zemská knihovna* [online]. [cit. 2017-12-17].

Obrázek č. 69: Dům č. p. 85, rok neznámý.¹⁴⁸

Obrázek č. 70: Dům č. p. 85 na kresbě v Pamětní knize města Židlochovice.¹⁴⁹

Obrázek č. 71: Dům č. p. 85 na císařském otisku z roku 1825.

Obrázek č. 72: Dům č. p. 85 na indikační skici z roku 1875.

¹⁴⁸ Soukromý archiv Mgr. Karla Vavříka.

¹⁴⁹ Státní okresní archiv Brno-venkov se sídlem v Rajhradě (SOkA Rajhrad), C 162, Archiv města Židlochovice, inv. č. 81D, Pamětní kniha města Židlochovic 1943 – 1948, s. 317.

Informace z pramenů:

Období	Majitel domu
Před rokem 1670	Obecní dům, šenkhaus (hostinec) a kovárna
1670-1680	František Nevoralík
1680-1724	Jiřík Litomyšský
1724-1748	Hans Litomyšský
1748-1761	Josef Litomyšský
1761-1788	Jan Procházka
1788-1799	Jan Procházka (syn předchozího majitele) ¹⁵⁰
1799-1800	Anna (vdova po J. Procházkovi)
1800-1801	Josef Fritz
1801-1804	Aloisius Müller
1804-1812	František Havranek
1812-1816	František Fischer
1816-1817	Anna Kollaržin
1817-1820	Antonín Haberhauer
1820-1824	Jan Schwestka
1824-1838	Anna Schwestková
1838-1854	Anton Schwestka ¹⁵¹
1854-1873	Carl Schwestka
1873-1884	Anna Schwestková
1884-1898	Bertha Podrazilová
1898-1903	Eduard Podrazil
1903-1933	Viktor a Hermína Valentini
1933-1937	Antonín Richtr
po roce 1937	František a Hermína Hoškovi

Tabulka č. 13: Majitelé domu č. p. 85 od 17. do 20. století.¹⁵²

Dům č. p. 85 stál prokazatelně již v 17. století. Původně v něm sídlil obecní hostinec a kovárna. Situace se změnila v roce 1670. Tehdy obec dům vyměnila za větší dům č. p. 31, který vlastnil František Nevoralík. Po bídě třicetileté války neměl totiž k udržování svého zpuštělého stavení finanční prostředky a obec zase potřebovala větší prostory pro hostinec. Pro obě strany to byla výhodná výměna.¹⁵³

Původní dům č. p. 85 byl zbourán roku 1940. Při bourání domu bylo zjištěno, že původní objekt byl postaven ve dvou různých obdobích. Starší část blíže k domu č. p. 86 měla klenuté

¹⁵⁰ V roce 1798 byl v Židlochovicích rychtářem.

¹⁵¹ V roce 1853 se stal druhým voleným starostou Židlochovic.

¹⁵² BURK, Jan. *Historie židlochovických domů a jejich držitelů za léta 1609-1791*, s. 259-261.

Státní okresní archiv Brno-venkov se sídlem v Rajhradě (SOkA Rajhrad), C 162, Archiv města Židlochovice, inv. č. 81D, Pamětní kniha města Židlochovic 1943 – 1948, s. 316-319.

¹⁵³ SMUTNÝ, Jiří. *Židlochovické hospody*, s. 27.

stropy a původní zdivo bylo očazeno (je to důkaz, že se ve starší části nacházela kovárna). Rozsáhlý sklep pod domem byl zasypán a vstup do něj zazděn.¹⁵⁴

Na místě domu č. p. 85 byla postavena nová dvoupatrová budova (podle plánu zednického mistra Jindřicha Jakše). V přízemí domu byly obchody, v prvním patře četnická stanice a ve druhém byty.¹⁵⁵ V roce 1961 byly na domě provedeny menší opravy.¹⁵⁶

Závěr:

Podle informací z pramenů lze dům zařadit do stavebního období 20. a 21. století.

¹⁵⁴ VAVŘÍK, Karel, Miroslav CVRK a Peter WENDSCHE. *Ozvěny věků a dní: dějiny Židlochovic v letopočtech*, s. 79

¹⁵⁵ SMUTNÝ, Jiří. *Z historie židlochovických ulic*, s. 47.

¹⁵⁶ *Státní okresní archiv Brno-venkov se sídlem v Rajhradě* (SOkA Rajhrad), C 162, Archiv města Židlochovice, inv. č. 81G, Pamětní kniha města Židlochovic 1961 – 1965, s. 27

2.17 Dům č. p. 86, Komenského ulice

Základní údaje o současném stavu:

Jedná se o jednopatrový nárožní dům. Strana domu směrem k radnici je členěna do tří os, prostřední osu tvoří sružené podvojn  okno. Okna jsou zasazena do jednoduchých řambr n. Směrem do námestí Míru je d m členěn do čtyř os. Přizem  je v této časti domu p sově bosov no. Okna jsou zasazena do okosen  řambr ny. Vrata jsou zasazena v okosen m ostění. V patře jsou okna zasazena do řambr n s klenákem. Výrazným prvkem fasády je p staven  rizalit, ten m  ve své boční stěně jednu okenní osu, v  eln  stěně je v p zem  i v patře umístěno řirok  trojd ln  okno. Nad patrov m oknem rizalitu je umístěna segmentov  suprafunestra, zdoben  rostlinnými motivy a řt tem s propl taj c mi se písmeny *E* a *S*.¹⁵⁷ Rizalit je ukončen segmentov m řt tem, um stěn m mezi dvěma pilíři, kter  nese eliptick  okno. Střecha domu je valbov . Cel  stavba je lemována výraznou mezipatrovou římsou, hlavní římsa je rizalitem přerušena.¹⁵⁸

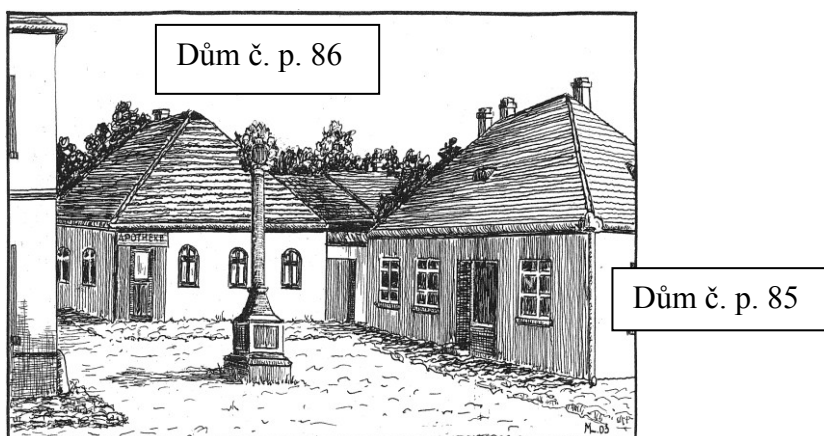
Obrázek  . 73: D m  . p. 86, sou asn  stav.

¹⁵⁷ Suprafunestra – dekorativn  pojat  pole nad oknem.
HEROUT, Jaroslav. *Slabikář n vřtěvník  památek*, s. 234.

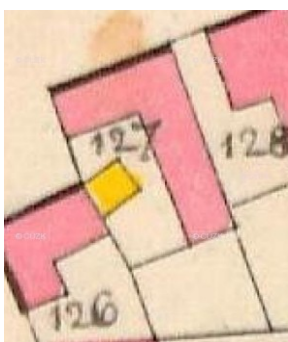
¹⁵⁸ *Národní pam tkov   stav.  zemn  odborn  pracoviřtě Brno*. Evidenční list nemovité kulturní památky, pořadové  islo 8108.

Obrázek č. 74: Dům č. p. 86, historická fotografie, stav po roce 1911.¹⁵⁹

Obrázek č. 75: Domy č. p. 85 a 86, kresba zachycuje stav před rokem 1873, autorem je Milan Lvovský.¹⁶⁰

Obrázek č. 76: Dům č. p. 86 na císařském otisku z roku 1825.

Obrázek č. 77: Dům č. p. 86 na indikační skici z roku 1875.

¹⁵⁹ Soukromý archiv Mgr. Tomáše Dratvy.

¹⁶⁰ Soukromý archiv Mgr. Karla Vavříka.

Informace z pramenů:

Období	Majitel domu
kolem roku 1609	Jan Bránický z Maršovic
?-1617	Kateřina Bránická z Roštic
1617-1619	rytíř Bohuslav Smrčka z Mnichu
1619	Jiří Smrčka z Mnichu
1619	obecní dům
1619-1623	Petr Hofman
1623-1626	Martin Kalaš
1626-1628	Markyta (vdova po M. Kalašovi)
1628-1652	Jan Hladík
1652-?	Martin Oderský
?-1662	Marie (vdova po M. Oderském)
1662-1667	Martin Krčka
1667-?	Lorenc Vosouch (dům byl v té době velmi sešlý)
?-1721	Elisabeta (dcera L. Vosoucha)
1721-1751	Gregor Lang (v době jeho vlastnictví byl dům přestavěn)
1751-1760	Vavřinec Aschler
1760-1763	Alžběta (vdova po V. Aschlerovi)
1763-1769	František Aschler
1770-1772	Jan Timich (Dümich)
1772-1777	Rosália (vdova po J. Timichovi)
po roce 1777	Martin Coufal

Tabulka č. 14: Majitelé domu č. p. 86 v 17. a 18. století.¹⁶¹

Původní dům byl v roce 1911 přestavěn¹⁶² podle plánu židlochovického stavitele Karla Jirusche.¹⁶³ V roce 1964 na něm byly provedeny drobnější opravy, o rok později opravena fasáda.¹⁶⁴ Úpravy suterénu proběhly v roce 1994.¹⁶⁵

Závěr:

Podle informací z pramenů lze dům zařadit do stavebního období 20. a 21. století.

¹⁶¹ BURK, Jan. *Historie židlochovických domů a jejich držitelů za léta 1609-1791*, s. 253-259.

¹⁶² *Národní památkový ústav. Územní odborné pracoviště Brno. Evidenční list nemovité kulturní památky, pořadové číslo 8108.*

¹⁶³ Karl Jirusch (1851-1921), stavební rada v Židlochovicích.

Soukromý archiv Mgr. Karla Vavříka.

¹⁶⁴ *Státní okresní archiv Brno-venkov se sídlem v Rajhradě (SOkA Rajhrad), C 162, Archiv města Židlochovice, inv. č. 81G, Pamětní kniha města Židlochovic 1961 – 1965, s. 377, s. 422.*

¹⁶⁵ *Archiv úřadu města Židlochovice, Odbor územního plánování, stavebního úřadu a památkové péče – občané. Složka domu č. p. 86.*

2.18 Dům č. p. 182, Komenského ulice

Základní údaje o současném stavu:

Dům má jedno patro, přízemí a patro je rozčleněno do patnácti os směrem do ulice Komenského a do čtyř os směrem ke kostelu. Střecha domu je valbová, fasáda je hladká, jednoduchá, výplně oken novodobé.

Obrázek č. 78: Dům č. p. 182, současný stav.

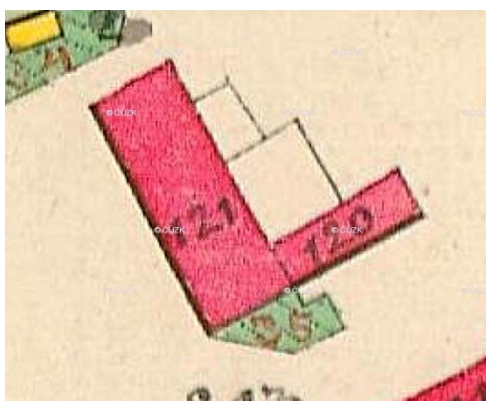

Obrázek č. 79: Dům č. p. 182, historická fotografie, rok neznámý.¹⁶⁶

¹⁶⁶ Soukromý archiv Mgr. Tomáše Dratvy.

Obrázek č. 80: Dům č. p. 182, historická fotografie, rok 1909.¹⁶⁷

Obrázek č. 81: Dům č. p. 182 na císařském otisku z roku 1825.

Obrázek č. 82: Dům č. p. 182 na indikační skici z roku 1875.

¹⁶⁷ AUTOR NEUVEDEN. Pohled na Nosislavskou ulici v Židlochovicích. In: *Moravská zemská knihovna* [online]. [cit. 2018-01-01].
Dostupné z: <http://imageserver.mzk.cz/mzk03/001/022/377/2619316159>

Informace z pramenů:

Budova, která dnes nese č. p. 182, měla dříve pravděpodobně číslo 78. V domě č. p. 78 sídlil od roku 1755 špitál (zmněný v souvislosti s domem č. p. 32). V roce 1825 byl v Židlochovicích velký počet dětí v předškolním věku, obec tedy nechala k domu č. p. 78 přistavit novou budovu se dvěma třídami. Ta dostala pravděpodobně č. p. 182. Tato situace ale vystačila jen do roku 1864. Školních dětí stále přibývalo, arcivévoda Albrecht tedy daroval škole budovu špitálu (č. p. 78).¹⁶⁸ Špitál se přesunul do sousední budovy školy (č. p. 182). Současně si oba objekty prohodily popisná čísla.¹⁶⁹

Přestavba budovy č. p. 182 proběhla v roce 1865, dvě přiložené historické fotografie nám zřejmě ukazují stav po přestavbě v roce 1883.¹⁷⁰

Dům č. p. 182 měl být v roce 1978 rekonstruován. Pro špatný stav objektu to ale nebylo možné. Dům byl tedy vybourán do základů a postaven znovu, bohužel tak přišel o svou historickou fasádu. Do provozu byl předán v roce 1982.¹⁷¹

Závěr:

Podle informací z pramenů lze dům č. p. 182 zařadit do stavebního období 20. a 21. století.

¹⁶⁸ Arcivévoda Albrecht Fridrich Rakousko-Těšínský (1817-1895), majitel židlochovického panství.

¹⁶⁹ Prameny o této skutečnosti nevypovídají zcela jednoznačně. Pravděpodobně to byla právě změna popisných čísel, která vyvolala zmatek v materiálech, které se o škole a o špitále zmiňují. Já se přikláním k informacím ze strojopisu *Vteřiny milionů let*, který prezentují i ve své práci. Soukromý archiv Mgr. Karla Vavřika (*Vteřiny milionů let*).

BENEŠ, Otakar. Školství v Židlochovicích. In: *Židlochovice v letech zápasů a budování: Sborník statí o historii a kulturním růstu jihomoravského města*, s. 48-49.

¹⁷⁰ SVOBODOVÁ, Eva. Z historie školství budovy gymnázia v Židlochovicích. In: *Nejen Židlochovice v pracích studentů gymnázia: Sborník prací z regionálních dějin*, s. 11.

¹⁷¹ SMUTNÝ, Jiří. *Z historie židlochovických ulic*, s. 49.

2.19 Dům č. p. 352, Komenského ulice

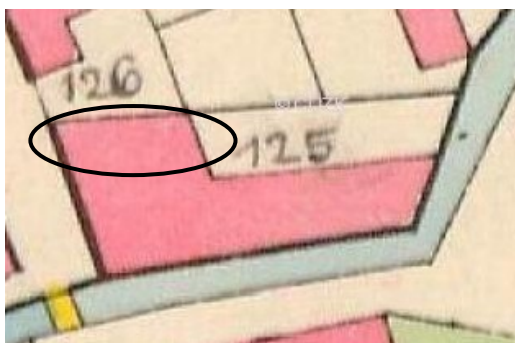
Základní údaje o současném stavu:

Dům je přízemní, přízemí je tvořeno vchodem a krámským výkladcem. Střecha je sedlová.

Fasáda je hladká, tvořená keramickým obkladem.

Obrázek č. 83: Dům č. p. 352, současný stav.

Obrázek č. 84: Dnešní dům č. p. 352 na císařském otisku z roku 1825.

Obrázek č. 85: Dnešní dům č. p. 352 na indikační skici z roku 1875.

Informace z pramenů:

Ze srovnání historických map z let 1825 a 1875 je patrné, že dům č. p. 352 byl dříve součástí domu č. p. 84. Stavební úpravy domu proběhly v roce 1994 v souvislosti s otevřením bistra. Někdy po roce 2005 získala fasáda objektu keramický obklad.¹⁷²

Závěr:

Dům č. p. 352 byl dříve součástí domu č. p. 84. Obvodové zdi jsou tedy pravděpodobně až barokního původu. Stropy přízemí jsou moderně upravené. Podle stavebních plánů zůstala v přední části domu klenba, část stropu tedy řadím do klasicistního slohu, zbytek je moderně upravený.¹⁷³

¹⁷² SMUTNÝ, Jiří. *Židlochovické hospody*, s. 81-82.

¹⁷³ Při určování původu byl využit také stavební plán:

Archiv úřadu města Židlochovice, Odbor územního plánování, stavebního úřadu a památkové péče – občané. Složka domu č. p. 352.

2.20 Dům č. p. 395, Komenského ulice

Základní údaje o současném stavu:

Jedná se o přízemní dům, přízemí je tvořeno šesti osami (zleva dvě okna, dveře, tři okna). Sokl domu je tvořen plechovým obkladem. Okna jsou na bocích zvýrazněna keramickým obkladem. Sedlová střecha je nesena profilovanou hlavní římsou. Do střechy jsou zasazena dvě malá okna.

Obrázek č. 86: Dům č. p. 395, současný stav.

Obrázek č. 87: Prostor, kde dnes stojí dům č. p. 395, na indikační skici z roku 1825.

Obrázek č. 88: Dům č. p. 395 na indikační skici z roku 1875.

Informace z pramenů:

Původní fasáda byla do současné podoby upravena v roce 1968. Tehdy byla přestavěna osa přední části domu (zleva dveře, okno, dveře, tři okna) na osu dvě okna, dveře, tři okna. V roce 2004 byla zbourána část dvorního traktu domu.¹⁷⁴

Závěr:

Při srovnání historických map je zřejmé, že dům č. p. 395 byl postaven mezi lety 1825 a 1875 jako součást domu č. p. 81. Po vnější terénní prohlídce byl dům zařazen do stavebního období druhé poloviny 19. století.

¹⁷⁴ *Archiv úřadu města Židlochovice, Odbor územního plánování, stavebního úřadu a památkové péče – občané. Složka domu č. p. 395.*

2.21 Dům č. p. 408, Komenského ulice

Základní údaje o současném stavu:

Jedná se o přízemní nárožní dům, je přízemní. Střecha je zvalbená. Směrem do ulice Strejcův sbor je dům nepravidelně členěn do tří os. Do Komenského ulice je členěn pouze na krámský výkladec a štít. Fasáda domu je hladká. Sokl je obložen keramikou.

Obrázek č. 89: Dům č. p. 408, současný stav.

Obrázek č. 90: Dům č. p. 408, kolem roku 1905, v popisku je chybně uvedeno, že se jedná o Švestkův dům (č. p. 32).¹⁷⁵

¹⁷⁵ Soukromý archiv Mgr. Tomáše Dratvy.

Obrázek č. 91: Dům č. p. 408 na indikační skici z roku 1875.

Informace z pramenů:

Dům č. p. 408 byl vystavěn ve druhé polovině 19. století (na indikační skici z roku 1875 je zakreslen jako součást domu č. p. 32). Přibližně mezi lety 1866 až 1913 zde byla Rajhradská pivnice. Po jistý čas se jednalo o nejoblíbenější hospodu ve městě. Ve dvacátých letech 20. století provozoval Vratislav Šíbl v domě knihkupectví a papírnictví.¹⁷⁶

Závěr:

Podle dostupné literatury byl dům vystavěn mezi lety 1850-1866. Dílčí části domu pocházejí z druhé poloviny 19. století. Současná podoba je však výsledkem masivních úprav ve 20. a 21. století. To je dobře patrné při srovnání současné a historické fotografie objektu. Při pohledu na jeho levou stranu je vidět odlišné členění. Vchod v přední části domu byl přeměněn na výlohu, ve štítu ale zůstalo zachováno původní okénko. Obvodové zdivo řadím do druhé poloviny 19. století, stropy přízemí do období 20. a 21. století.

¹⁷⁶ SMUTNÝ, Jiří. *Židlochovické hospody*, s. 39.

2.22 Dům č. p. 458, Komenského ulice

Základní údaje o současném stavu:

Dům má jedno patro, v něm tři okna. Přízemí je členěno do tří os (napravo krámský výkladec). Nad okny jsou trojúhelné frontony, pod okny profilované parapetní římsy. Přízemí je od patra rozlišeno kordonovou římsou. Sedlová střecha je nesena hlavní římsou.

Obrázek č. 92: Dům č. p. 458, současný stav.

Obrázek č. 93: Dochované historické dveře domu č. p. 458 (secese).

Informace z pramenů:

Obě historické mapy i informace z pramenů jsou v případě domu č. p. 458 totožné s domem č. p. 35. Dříve tvořily oba domy jeden objekt.

Závěr:

Z historických map a ze vzhledu fasády lze určit, že původní dům byl radikálně přestavěn ve druhé polovině 19. století. Dvorní křídlo může být klasicistního původu.

2.23 Dům č. p. 727, Komenského ulice

Základní údaje o současném stavu:

Dům je přízemní, přízemí se člení do pěti os (zleva tři okna, vchod a vjezd do garáže), ve střeše jsou čtyři podkrovní okna, v boční stěně je v úrovni podkroví další okno. Střecha je pultová.

Obrázek č. 94: Dům č. p. 727, současný stav.

Informace z pramenů:

Dům byl postaven v roce 1998 na místě domu č. p. 83.¹⁷⁷

Závěr:

Dle informací z pramenů lze dům č. p. 727 zařadit do stavebního období 20. a 21. století.

¹⁷⁷ SMUTNÝ, Jiří. *Z historie židlochovických ulic*, s. 54.

2.24 Dům č. p. 917, Komenského ulice

Základní informace o současném stavu:

Dům je přízemní. Přízemí je tvořeno čtyřmi osami. Vlevo se nachází okna, uprostřed vstup a napravo garáž. Sedlová střecha je nesena jednoduchou hlavní římsou. Do střechy jsou zasazeny tři sedlové vikýře.

Obrázek č. 95: Dům č. p. 917, současný stav.

Obrázek č. 96: Prostor, ve kterém dnes stojí dům č. p. 917, na císařském otisku z roku 1825.

Obrázek č. 97: Prostor, ve kterém dnes stojí dům č. p. 917, na indikační skici z roku 1825.

Informace z pramenů:

Ze srovnání historických map vyplývá, že stavení, které stálo na místě současného domu č. p. 917, bylo původně součástí domu č. p. 81.

Závěr:

Současná podoba domu je výsledkem přestavby ve 21. století (určeno vnějším terénním průzkumem).

2.25 Litinový kříž, Komenského ulice

Základní údaje o současném stavu:

Kříž je umístěný na kamenném soklu čtvercového půdorysu. Sokl se zužuje v část nesoucí německý text. Ta je od samotného kříže oddělena stupňovitou deskou. Samotný kříž je zhotoven z litiny. Nad ukřižovaným Kristem je tabulka s nápisem *INRI* (latinsky: *Iesus Nazarenus Rex Iudaeorum*, český překlad: *Ježíš Nazaretský, král židovský*).

Obrázek č. 98: Fotografie současného stavu kříže.

Informace z pramenů:

Text na podstavci kříže je následující: *Dieses Kreuz wurde zur Ehre Gottes und zum seligen Andenken von der Seelowitzer ehrsamem Schuhmacherzunft im Jahre 1837 unter den Zunftvorstehern Martin Stulz und Johann Horak errichtet.*

Český překlad: *Tento kříž byl vystavěn v roce 1837 k Boží poctě a k blahé památce váženého židlochovického cechu ševců pod představenými Martinem Stulzem a Johannem Horakem.*

Kříž je díky svému spojení s cechem nazýván „ševcovský“. Stará tradice tvrdí, že Ježíš na kříži má odvrácený pohled, aby se nemusel dívat na opilce vycházející z protější Rajhradské pivnice (viz dům č. p. 408).¹⁷⁸ Dne 19. října roku 1945 podala kulturní komise návrh, aby byl kříž kvůli německému nápisu přemístěn do muzea. Naštěstí se tak nestalo.¹⁷⁹ Kovová tabulka na kříži udává, že kříž byl restaurován v roce 1997 za finanční podpory města Židlochovice a Dr. Ing. Karla Krause.

Závěr:

Tento litinový kříž představuje cennou památku v centru Židlochovic. Byl instalován v roce 1837 a lze jej tedy zařadit do klasicistního slohu. Patří mezi nejstarší stavby svého druhu v regionu.

¹⁷⁸ Soukromé sdělení Mgr. Tomáše Dratvy.

¹⁷⁹ *Státní okresní archiv Brno-venkov se sídlem v Rajhradě* (SOkA Rajhrad), C 162, Archiv města Židlochovice, inv. č. 81D, Pamětní kniha města Židlochovic 1943 – 1948, s. 377.

2.26 Sloup Nejsvětější trojice, Komenského ulice

Základní údaje o současném stavu:

Hranolový sokl čtvercového půdorysu je zakončen profilovanou římsou zdobenou přírodními motivy. Sloup, nesený soklem, vrcholí čtvercovou hlavicí. Na ní je umístěna socha Boha Otce s žezlem, po jeho pravém boku je Kristus držící kříž. Nad jejich hlavami je v paprscích umístěna holubice (Duch svatý).¹⁸⁰

Obrázek č. 99: Sloup Nejsvětější trojice před domem č. p. 182.

Obrázek č. 100: Detail na sousoší na vrcholu sloupu.

¹⁸⁰ Národní památkový ústav. Územní odborné pracoviště Brno. Evidenční list nemovité kulturní památky, pořadové číslo 1124.

Informace z pramenů:

Dohledal jsem, že nejstarší zmínka o sloupu pochází z roku 1857, kdy byl umístěn do prázdného prostoru mezi domy č. p. 85 a 86.¹⁸¹ Už v roce 1873 se ale musel přestěhovat před dnešní dům č. p. 182, protože na jeho bývalém místě byly postaveny dvě vodovodní pumpy.¹⁸²

Závěr:

Evidenční list Národního památkového ústavu udává, že tento barokní sloup pochází přibližně z roku 1857.¹⁸³

¹⁸¹ KRATOCHVÍL, Augustin. *Židlochovský okres*, s. 70.

¹⁸² HORÁK, František a Otakar BENEŠ. *Židlochovická radnice: čtyři sta let stavby a života*, s. 20.

¹⁸³ *Národní památkový ústav. Územní odborné pracoviště Brno. Evidenční list nemovité kulturní památky, pořadové číslo 1124.*

Závěr

První domy stály v prostoru dnešní ulice Komenského pravděpodobně už ve 14. století, z té doby se ale kromě kostelní zvonice prokazatelně nic nedochovalo. Významné pozůstatky renesančního období jsou naopak dodnes patrné u domu č. p. 32 v ulici Strejcův sbor.

První rozvrat renesanční zástavby přinesla třicetiletá válka. Z tohoto období se dochovala barokní jádra některých domů. V průběhu 19. století došlo na obou stranách ulice k zastavění proluk mezi domy. Během 20. století došlo k zásadním zásahům, kdy byly některé historické domy úplně zbourány a na jejich místech postaveny patrové budovy. Tím byla historická zástavba částečně znehodnocena. Většina domů je ale dnes v dobrém technickém stavu a ulice slouží jako důležitá dopravní tepna.

Výsledkem stavebního průzkumu je odhalení několika domů s barokním jádrem. V menší míře se dochovaly pozůstatky gotického, renesančního a klasicistního slohu. Nejvíce byl vzhled ulice Komenského ovlivněn druhou polovinou 19. století, 20. a 21. stoletím.

Důležitou součástí mé práce je také webová stránka, která obsahuje úvodní text o historickém vývoji Komenského ulice a mapu s barevně vyznačeným původem jednotlivých objektů. Ta byla vytvořena pomocí geografického informačního systému (GIS) města Židlochovice. Pomocí programu MISYS jsem zakreslil do mapy Židlochovic linie a plochy, které zaznamenávají pravděpodobný původ zdí a stropů přízemních částí jednotlivých objektů. Zakreslování je rozděleno do několika barev. Červená barva značí gotický původ, modrá renesanční, hnědá barokní, zelená klasicistní, oranžová druhou polovinu 19. století a žlutá 20. a 21. století. Vedle mapy bude umístěn postranní panel, na kterém si bude uživatel moci zobrazit informace o konkrétním objektu, prohlédnout si fotografie a mapy.

Webová stránka je přístupná na adrese <https://arcg.is/TDvD8>.

Myslím si, že tato webová stránka poslouží k propagaci města a k popularizaci židlochovické historie. Existují sice publikace, ve kterých najdeme informace o ulici Komenského, ale ty si přečtou pouze milovníci regionální historie. Na webové stránce budou tyto informace lehce dostupné a může si je přečíst běžný uživatel internetu. Zjistí například, že zchátralý dům č. p. 32 v ulici Strejcův sbor, který často mívá židlochovičtí občané bez povšimnutí, patří k nejstarším dochovaným renesančním objektům v Židlochovicích. Pochází z počátku 16. století a sloužil původně jako útulek pro pocestné, chudé a pro nemocné. To, že zde v druhé polovině 16. století byla fara českých bratří, ve které bydlel Jiří Strejc, spoluautor Bible

kralické a celá ulice s kostelem a hřbitovem byla českobratrským centrem, většina současných i minulých židlochovických žáků ví, ale možná si i uvědomí, že se jedná o významnou památku, kterou je nutné zachovat.

Další zajímavost se vztahuje k domu č. p. 34. V něm zřejmě po smrti Jiřího Strejce bydlela jeho rodina, která se musela přestěhovat z fary. Majitelka domu Dorota Strejčková byla zřejmě dcerou Jiřího nebo vdovou po něm.

Velmi starým objektem je dům č. p. 37. Dnes si přízemního domu téměř nikdo nevšimne, ale v 16. století měl reprezentativní funkci, často v něm bydleli příslušníci vyšších společenských vrstev. Nejstarší zmínky o tomto domu jsou spojeny se sektou novokřtěnců, kteří do Židlochovic přišli pravděpodobně někdy po roce 1569. V roce 1583 pak odešli do Nosislavi.

Návštěvník stránek se dále například dočte, že zvonice byla dříve katolickým kostelem a uvidí, jak dříve zřejmě vypadal. Zajímavou informací je i to, a že mezi náhrobky katolických šlechticů a měšťanů, které byly u kostela umístěny, je jeden, který asi patří protestantskému šlechtici Janu Divišovi ze Žerotína, majiteli židlochovického panství v letech 1598 až 1616. V žerotínské době prožívalo židlochovické panství největší rozkvět. Sám Jan Diviš byl vzdělaný, zcestovalý a nábožensky tolerantní šlechtic. Vojensky se vyznamenal v roce 1599, když vpadli na Moravu Turci.

Ulice Komenského se dříve jmenovala Nosislavská, protože je vystavěna kolem cesty do vesnice Nosislav. Její současný název, který dostala podle „učitele národů“ Jana Ámose Komenského, je však podobně výstižný. V původním objektu domu č. p. 83 byla totiž od roku 1651 škola, která byla v roce 1825 přesunuta do č. p. 182. Na tomto místě po různých rekonstrukcích a přestavbách probíhá výuka do dneška. Další zajímavostí je, že zde byl původně (od poloviny 18. století) špitál.

Dům č. p. 82 je dnes neobydlený a pustne, v 17. a 18. století v něm však bydlel ponocný, který současně vykonával i práci hrobníka. Ještě v první polovině 19. století byl objekt dřevěný. V roce 1949 byly na domě umístěny sluneční hodiny, jejichž fotografii je možné najít na mých webových stránkách. Dnes už neexistují, byly po několika letech odstraněny.

Milovníci společenského života najdou na stránkách rovněž historické zajímavosti. Například v místě dnešního parčíku vedle domu č. p. 31 stál až do roku 1961 hotel U Zlatého lva, v domě č. p. 38 byla na začátku 20. století první kavárna v Židlochovicích a dům č. p. 408 byl

v letech 1866 až 1913 vyhledáván židlochovickými občany jako nejoblíbenější hospoda ve městě. Byla zde Rajhradská pivnice. S litinovým křížem, který stojí naproti domu č. p. 408, pivnici spojuje historka, že Ježíš na kříži má odvrácený pohled, aby se nemusel dívat na opilce, kteří z ní vycházejí. Tento kříž je ovšem cennou památkou, patří mezi nejstarší objekty svého druhu v regionu.

Nakonec by mohla moje práce zpopularizovat díky webové realizaci i zajímavý osud epitafního obrazu Mandaleny ze Zástřizl, manželky Fridricha ze Žerotína, majitele židlochovického panství v letech 1565 až 1598. V roce 1750 byl namalován neznámým umělcem a umístěn v kostele svaté Barbory, po jeho zániku v roce 1830 byl přesunut do špitálu (dům č. p. 182) a kolem roku 1910 do zámku ve Velkých Losinách.

Cíl práce se mi podařilo splnit. Zmapoval jsem další úsek židlochovické zástavby a odhadl její vývoj. Město Židlochovice získalo důstojnou propagaci své historie i současnosti v podobě webové stránky.

Na práci se dá dále navázat. Podobným způsobem je možné zpracovat všechny objekty v Židlochovicích. To by pravděpodobně byla práce na řadu let. Prioritou by tedy mělo být zapracování významných židlochovických objektů jako je např. zámek, budova gymnázia, bývalý areál cukrovaru, sochy od barokního sochaře Sterna a budova fary.

Druhou variantou je propojení jednotlivých domů na webové stránce s příběhy lidí, kteří v nich žili. Za zmínku stojí jistě příběh majora Františka Herclíka, popraveného v roce 1942 za účast v odbojové organizaci Obrana národa, který bydlel v ulici Komenského v domě č. p. 36.

Prameny a literatura

Prameny:

Archiv úřadu města Židlochovice, Odbor územního plánování, stavebního úřadu a památkové péče – občané. Složka domu č. p. 36.

Archiv úřadu města Židlochovice, Odbor územního plánování, stavebního úřadu a památkové péče – občané. Složka domu č. p. 82.

Archiv úřadu města Židlochovice, Odbor územního plánování, stavebního úřadu a památkové péče – občané. Složka domu č. p. 352.

Archiv úřadu města Židlochovice, Odbor územního plánování, stavebního úřadu a památkové péče – občané. Složka domu č. p. 395.

Národní památkový ústav. Územní odborné pracoviště Brno. Evidenční list nemovité kulturní památky, pořadové číslo 1123.

Národní památkový ústav. Územní odborné pracoviště Brno. Evidenční list nemovité kulturní památky, pořadové číslo 1124.

Národní památkový ústav. Územní odborné pracoviště Brno. Evidenční list nemovité kulturní památky, pořadové číslo 1134.

Národní památkový ústav. Územní odborné pracoviště Brno. Evidenční list nemovité kulturní památky, pořadové číslo 8108.

Soukromý archiv Mgr. Karla Vavříka.

Soukromý archiv Mgr. Marie Karberové.

Soukromý archiv Mgr. Tomáše Dratvy.

Státní okresní archiv Brno-venkov se sídlem v Rajhradě (SOkA Rajhrad), C 162, Archiv města Židlochovice, inv. č. 81A, Pamětní kniha města Židlochovic 1918 – 1932.

Státní okresní archiv Brno-venkov se sídlem v Rajhradě (SOkA Rajhrad), C 162, Archiv města Židlochovice, inv. č. 81D, Pamětní kniha města Židlochovic 1943 – 1948.

Státní okresní archiv Brno-venkov se sídlem v Rajhradě (SOkA Rajhrad), C 162, Archiv města Židlochovice, inv. č. 81E, Pamětní kniha města Židlochovic 1949 – 1954.

Státní okresní archiv Brno-venkov se sídlem v Rajhradě (SOkA Rajhrad), C 162, Archiv města Židlochovice, inv. č. 81G, Pamětní kniha města Židlochovic 1961 – 1965.

Literatura:

BURK, Jan. *Historie židlochovických domů a jejich držitelů za léta 1609-1791*. Židlochovice: vlastním nákladem, 1936.

HEROUT, Jaroslav. *Slabikář návštěvníků památek*. 2. doplněné vydání. Praha: Středisko státní památkové péče a ochrany přírody Středočeského kraje ve spolupráci s Propagační tvorbou Praha, 1980.

HORÁK, František a Arnošt ONDRŮJ. *Židlochovice ve vývoji národnostním a hospodářském*. Židlochovice: Městský národní výbor v Židlochovicích, 1968.

HORÁK, František a Otakar BENEŠ. *Židlochovická radnice: čtyři sta let stavby a života*. Židlochovice: Městský národní výbor, 1960.

JURÁK, Miloslav. *Devatero vyprávění: o lidech ze slunečného města*. Židlochovice: Město Židlochovice, 1992.

JURÁK, Miloslav. *Vyňato ze zápisníku: výběr někdejších aktuálních glos i historicky zaměřených statí publikovaných v měsíčníku Židlochovický zpravodaj v letech 1978-2007*. Židlochovice: Město Židlochovice, 2007.

KRATOCHVÍL, Augustin. *Židlochovský okres*. Brno: Garn. Vlastivěda moravská, 2008. ISBN 978-80-86347-86-8.

KUČA, Karel. *Města a městečka v Čechách, na Moravě a ve Slezsku: VIII. díl: V-Ž*. Praha: Libri, 2011. ISBN 978-80-7277-410-4.

ONDRŮJ, Arnošt. *Židlochovice v letech zápasů a budování*. Židlochovice: Okresní muzeum v Židlochovicích, 1948.

SMUTNÝ, Jiří. *Z historie starého židlochovického kostela*. Modřice: Josef Tůma, 2002. ISBN 80-866-8700-7.

SMUTNÝ, Jiří. *Z historie židlochovických ulic*. Židlochovice: vlastním nákladem, 2008. ISBN 978-80-260-8321-4.

SMUTNÝ, Jiří. *Židlochovické hospody*. Modřice: Josef Tůma, 2005. ISBN 80-866-8713-9.

SMUTNÝ, Jiří. *Židlochovické mosty a lávky*. Modřice: Josef Tůma, 2004. ISBN 80-866-8711-2.

VAVŘÍK, Karel, Miroslav CVRK a Peter WENDSCHE. *Ozvěny věků a dní: dějiny Židlochovic v letopočtech*. Židlochovice: Město Židlochovice, 2013.

VAVŘÍK, Karel. *Příběh žerotínské hrobky: sborník dokumentů vydaný k 450. výročí získání židlochovického panství Žerotíny: podklady pro setkání zástupců žerotínských měst 26. září 2014*. Přerov: Statutární město Přerov, 2014. ISBN 978-80-260-6823-5.

VYHLÍDAL, Eduard. *Vybrané kapitoly z dějin města Židlochovic*. Židlochovice: Židlochovický vlastivědný spolek, 2016.

Články:

AUTOR NEUVEDEN. Akce realizované v oblasti správy majetku města v roce 2006: Bytové a nebytové hospodářství. *Židlochovický zpravodaj*. Židlochovice, 2007, **31**(1), s. 3.

AUTOR NEUVEDEN. Informace z radnice: Jaký bude osud historického domu na Strejcově sboru? *Židlochovický zpravodaj*. Židlochovice, 2007, **31**(11), s. 2.

AUTOR NEUVEDEN. Stavis-servo opět v Židlochovicích. *Židlochovický zpravodaj*. Židlochovice, 1997, **21**(9), s. 7.

BENEŠ, Otakar. Školství v Židlochovicích. In: *Židlochovice v letech zápasů a budování: Sborník statí o historii a kulturním růstu jihomoravského města*. Židlochovice: Okresní muzeum v Židlochovicích, 1948, s. 48-53.

HELMA, Vlastimil. Slovo starosty. *Židlochovický zpravodaj*. 2013, **37**(1), s. 2.

HOSÁK, Ladislav. Židlochovice za pánů z Žerotína. In: *Židlochovice v letech zápasů a budování: Sborník statí o historii a kulturním růstu jihomoravského města*. Židlochovice: Okresní muzeum v Židlochovicích, 1948, s. 21-26.

OJ. Epitafní obraz Mandaleny ze Zástřizl. *Židlochovický zpravodaj*. 2008, **32**(5), s. 7.

RADIMSKÝ, Jiří. Nástin dějin města Židlochovic. In: *Židlochovice v letech zápasů a budování: Sborník statí o historii a kulturním růstu jihomoravského města*. Židlochovice: Okresní muzeum v Židlochovicích, 1948, s. 14-20.

SVOBODOVÁ, Eva. Z historie školství budovy gymnázia v Židlochovicích. In: *Nejen Židlochovice v pracích studentů gymnázia: Sborník prací z regionálních dějin*. Židlochovice: Gymnázium Židlochovice, příspěvková organizace, 2017, s. 9-33. ISBN 978-80-270-3173-3.

VAVŘÍK, Karel. Dovětek k epitafnímu obrazu Mandaleny ze Zástřizl. *Židlochovický zpravodaj*. 2008, **32**(6), s. 7.

Internetové zdroje:

I. vojenské mapování. In: *Old maps – Staré mapy* [online]. [cit. 2017-01-02].

Dostupné z: http://oldmaps.geolab.cz/map_viewer.pl?z_height=0&lang=cs&z_width=0&z_newwin=0&map_root=1vm&map_region=mo&map_list=m102

© *1st Military Survey, Section No. 102, Austrian State Archive/Military Archive, Vienna*

© *Laboratoř geoinformatiky Univerzita J. E. Purkyně - <http://www.geolab.cz>*

© *Ministerstvo životního prostředí ČR - <http://www.env.cz>*

AUTOR NEUVEDEN. Židlochovice, roh ulice Nosislavské. In: *Moravská zemská knihovna* [online]. [cit. 2017-12-17].

Dostupné z: <http://imageserver.mzk.cz/mzk03/001/022/379/2619316161>

AUTOR NEUVEDEN. Pohled na Nosislavskou ulici v Židlochovicích. In: *Moravská zemská knihovna* [online]. [cit. 2018-01-01].

Dostupné z: <http://imageserver.mzk.cz/mzk03/001/022/377/2619316159>

AUTOR NEUVEDEN. Pomníky při věži starého kostela v Židlochovicích. In: *Moravská zemská knihovna* [online]. [cit. 2017-12-26].

Dostupné z: <http://imageserver.mzk.cz/mzk03/001/022/384/2619316166>

AUTOR NEUVEDEN. Pomníky při věži starého kostela v Židlochovicích. In: *Moravská zemská knihovna* [online]. [cit. 2017-12-26].

Dostupné z: <http://imageserver.mzk.cz/mzk03/001/022/385/2619316167>

AUTOR NEUVEDEN. ŽEROTÍNSKÁ HROBKA A STREJCŮV SBOR V ŽIDLOCHOVICÍCH. In: *Jihomoravský kraj* [online]. [cit. 2017-12-26].

Dostupné z: <http://www.jizni-morava.cz/objekt/31428-zerotinska-hrobka-a-strejcuv-sbor-v-zidlochovicich>

Indikační skici stabilního katastru - Židlochovice, signatura MOR060118750. In: *Moravský zemský archiv* [online]. [cit. 2016-12-30]. Dostupné z: <http://www.mza.cz/indikacniskici/#>

Císařské povinné otisky map stabilního katastru Moravy a Slezska, díl 02. In: *Český úřad zeměměřičský a katastrální* [online]. [cit. 2018-02-03].

Dostupné z:

http://archivnimapy.cuzk.cz/cio/data/main/cio_main_03_cechy_morava.html?mapno_cm=m3664-1

Katastrální mapa (základní OSM). In: *Katastr nemovitostí a katastrální mapa* [online]. [cit. 2017-01-02]. Dostupné z:

http://www.ikatastr.cz/ikatastr.htm#zoom=18&lat=49.03679&lon=16.61991&layers_3=0B0000FFFFFF&ilat=49.036733&ilon=16.61984

Práce:

HROUDNÝ, Jan. *Náměstí Míru a radnice v Židlochovicích*. Židlochovice, 2017. Středoškolská odborná činnost. Gymnázium Židlochovice, příspěvková organizace.

VETROVÁ, Drahomíra. *Zvony a dochované náhrobky Židlochovicka do roku 1850*. Brno, 2006. Diplomová bakalářská práce. Masarykova univerzita - Filozofická fakulta.

MISYS:

Webová stránka na adrese <https://arcg.is/TDvD8> byla vytvořena pomocí systému MISYS, přístup k němu mi byl umožněn Městským úřadem Židlochovice.

Seznam tabulek

Tabulka č. 1: Majitelé domu č. p. 31 od 17. do 20. století.....	27
Tabulka č. 2: Majitelé domu č. p. 32 v 18. století.....	31
Tabulka č. 3: Majitelé domu č. p. 34 v 17. a 18. století.....	34
Tabulka č. 4: Majitelé domu č. p. 35 v 17. a 18. století.....	36
Tabulka č. 5: Majitelé domu č. p. 36 v 17. a 18. století.....	39
Tabulka č. 6: Majitelé domu č. p. 37 v 17. a 18. století.....	44
Tabulka č. 7: Majitelé domu č. p. 38 v 17. a 18. století.....	47
Tabulka č. 8: Majitelé domu č. p. 79 v 18. století.....	52
Tabulka č. 9: Majitelé domu č. p. 80 v 17. a 18. století.....	55
Tabulka č. 10: Majitelé domu č. p. 81 v 17. a 18. století.....	57
Tabulka č. 11: Majitelé domu v 17. století.....	61
Tabulka č. 12: Majitelé domu v 17. a 18. století.....	64
Tabulka č. 13: Majitelé domu č. p. 85 od 17. do 20. století.....	67
Tabulka č. 14: Majitelé domu č. p. 86 v 17. a 18. století.....	71

Seznam obrázků

Obrázek č. 1: Zvonice, současný stav.	13
Obrázek č. 2: Kresba Kostela sv. Barbory od Mgr. Eduarda Vyhliďala.	14
Obrázek č. 3: Kostel sv. Barbory na císařském otisku z roku 1825.	14
Obrázek č. 4: Zvonice a hřbitov na indikační skici z roku 1875.	14
Obrázek č. 5: Náčrtky prvního kronikáře Židlochovic Johanna Edera, vztahující se ke starému kostelu.	16
Obrázek č. 6: Epitafní obraz Mandaleny ze Zástřizl.	17
Obrázek č. 7: Jižní strana zvonice se zazděnými náhrobky.	19
Obrázek č. 8: Východní strana zvonice se zazděnými náhrobky.	21
Obrázek č. 9: Severní strana zvonice s vyzděnými náhrobky.	23
Obrázek č. 10: Dům č. p. 31, současný stav.	26
Obrázek č. 11: Historická fotografie, stav po roce 1961.	26
Obrázek č. 12: Z císařského otisku z roku 1825 je patrné, že v prostoru, kde dnes stojí dům č. p. 31, žádný objekt nestál.	27
Obrázek č. 13: Dům č. p. 31 na indikační skici z roku 1875.	27
Obrázek č. 14: Dům č. p. 32, současný stav.	29
Obrázek č. 15: Poničená fasáda přední části domu č. p. 32.	29
Obrázek č. 16: Vchod do sklepa domu č. p. 32.	30
Obrázek č. 17: Dům č. p. 32 na císařském otisku z roku 1825.	30
Obrázek č. 18: Dům č. p. 32 na indikační skici z roku 1875.	30
Obrázek č. 19: Dům č. p. 34, současný stav.	33
Obrázek č. 20: Dům č. p. 34 na císařském otisku z roku 1825.	33
Obrázek č. 21: Dům č. p. 34 na indikační skici z roku 1875.	33
Obrázek č. 22: Dům č. p. 35, současný stav.	35
Obrázek č. 23: Dochované historické dveře domu č. p. 35 (druhá polovina 19. století).	35
Obrázek č. 24: Dům č. p. 35 na císařském otisku z roku 1825.	36
Obrázek č. 25: Dům č. p. 35 na indikační skici z roku 1875.	36
Obrázek č. 26: Dům č. p. 36, současný stav.	38
Obrázek č. 27: Dům č. p. 36 na císařském otisku z roku 1825.	38
Obrázek č. 28: Dům č. p. 36 na indikační skici z roku 1875.	38
Obrázek č. 29: Dům č. p. 37, současný stav.	41
Obrázek č. 30: Pozůstatek nápisu nad oknem domu č. p. 37.	42
Obrázek č. 31: Pozůstatek nápisu v pravé části domu č. p. 37.	42
Obrázek č. 32: Vrata do průjezdu domu č. p. 37.	42
Obrázek č. 33: Dům č. p. 37, historická fotografie (třicátá léta 20. století).	43
Obrázek č. 34: Dům č. p. 37 na císařském otisku z roku 1825.	43
Obrázek č. 35: Dům č. p. 37 na indikační skici z roku 1875.	43
Obrázek č. 36: Dům č. p. 38, současný stav.	46
Obrázek č. 37: Dům č. p. 38 (v té době obuvnická dílna p. Řezáče), rok neznámý.	46
Obrázek č. 38: Dům č. p. 38 na císařském otisku z roku 1825.	47
Obrázek č. 39: Dům č. p. 38 na indikační skici z roku 1825.	47

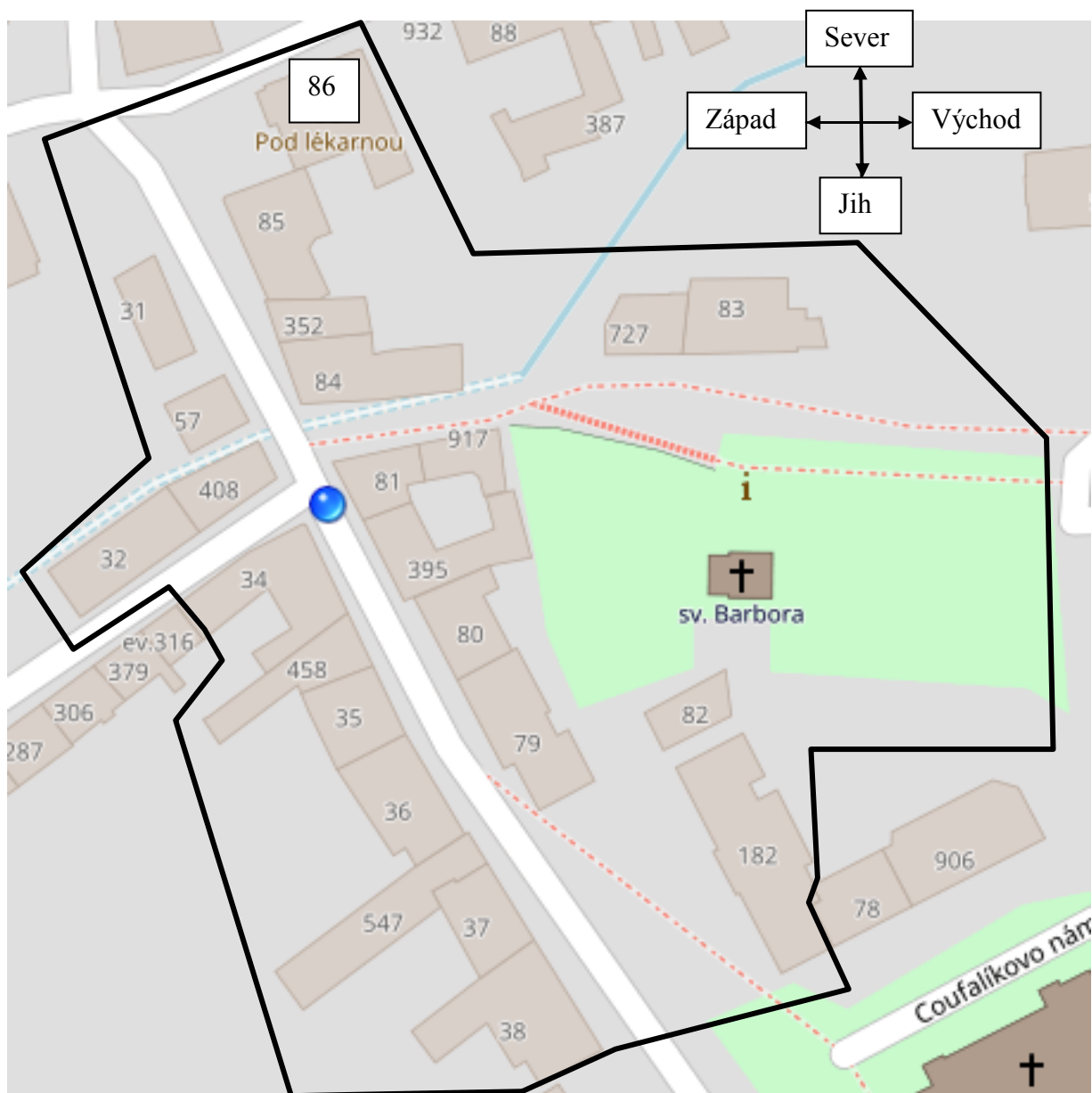
Obrázek č. 40: Dům č. p. 57, současný stav.....	49
Obrázek č. 41: Z císařského otisku z roku 1825 je patrné, že v prostoru dnešního domu č. p. 57 žádný objekt nestál.	49
Obrázek č. 42: Dům č. p. 57 na indikační skici z roku 1875.	49
Obrázek č. 43: Dům č. p. 79, současný stav.....	51
Obrázek č. 44: Dům č. p. 79, rok neznámý.	51
Obrázek č. 45: Dům č. p. 79 na císařském otisku z roku 1825.	52
Obrázek č. 46: Dům č. p. 79 na indikační skici z roku 1875.	52
Obrázek č. 47: Dům č. p. 80, současný stav.....	54
Obrázek č. 48: Dům č. p. 80 na císařském otisku z roku 1825.	54
Obrázek č. 49: Dům č. p. 80 na indikační skici z roku 1875.	54
Obrázek č. 50: Dům č. p. 81, současný stav.....	56
Obrázek č. 51: Dům č. p. 81 na císařském otisku z roku 1825. Zakroužkovaná nezastavěná plocha sloužila jako průchod na hřbitov.	56
Obrázek č. 52: Dům č. p. 81 na indikační skici z roku 1875.	56
Obrázek č. 53: Průchod na bývalý hřbitov byl odhalen po zbourání zadního přístavku ve dvoře domu č. p. 81. Fotografie je pořízena v prostoru, kde dnes stojí dům č. p. 917.	57
Obrázek č. 54: Dům č. p. 82, současný stav.....	58
Obrázek č. 55: Sluneční hodiny, které bývaly na domě č. p. 82.	58
Obrázek č. 56: Žlutě vyznačený objekt na císařském otisku z roku 1825 je zřejmě dům č. p. 82. Žluté zbarvení značí, že byl postaven ze dřeva.	58
Obrázek č. 57: Dům č. p. 82 na indikační skici z roku 1875.	59
Obrázek č. 58: Dům č. p. 83, současný stav.....	60
Obrázek č. 59: Dům č. p. 83, kresba zachycuje, jak dům č. p. 83 pravděpodobně vypadal po přístavbě v roce 1790. Autorem je František Sedláček.	60
Obrázek č. 60: Dům č. p. 83 na císařském otisku z roku 1825.	60
Obrázek č. 61: Dům č. p. 83 na indikační skici z roku 1875.	61
Obrázek č. 62: Dům č. p. 84, současný stav.....	62
Obrázek č. 63: Samostatně stojící zeď v zadní části domu č. p. 84.	62
Obrázek č. 64: Dům č. p. 84, stav kolem roku 1890, v domě bylo zřejmě pekařství.	63
Obrázek č. 65: Dům č. p. 84 na císařském otisku z roku 1825.	63
Obrázek č. 66: Dům č. p. 84 na indikační skici z roku 1875.	63
Obrázek č. 67: Dům č. p. 85, současný stav.....	65
Obrázek č. 68: Dům č. p. 85, stav mezi lety 1900 až 1920.	65
Obrázek č. 69: Dům č. p. 85, rok neznámý.	66
Obrázek č. 70: Dům č. p. 85 na kresbě v <i>Pamětní knize města Židlochovice</i>	66
Obrázek č. 71: Dům č. p. 85 na císařském otisku z roku 1825.	66
Obrázek č. 72: Dům č. p. 85 na indikační skici z roku 1875.	66
Obrázek č. 73: Dům č. p. 86, současný stav.....	69
Obrázek č. 74: Dům č. p. 86, historická fotografie, stav po roce 1911.	70
Obrázek č. 75: Domy č. p. 85 a 86, kresba zachycuje stav před rokem 1873, autorem je Milan Lvovský.	70
Obrázek č. 76: Dům č. p. 86 na císařském otisku z roku 1825.	70
Obrázek č. 77: Dům č. p. 86 na indikační skici z roku 1875.	70

Obrázek č. 78: Dům č. p. 182, současný stav.....	72
Obrázek č. 79: Dům č. p. 182, historická fotografie, rok neznámý.	72
Obrázek č. 80: Dům č. p. 182, historická fotografie, rok 1909.....	73
Obrázek č. 81: Dům č. p. 182 na císařském otisku z roku 1825.....	73
Obrázek č. 82: Dům č. p. 182 na indikační skici z roku 1875.	73
Obrázek č. 83: Dům č. p. 352, současný stav.....	75
Obrázek č. 84: Dnešní dům č. p. 352 na císařském otisku z roku 1825.....	75
Obrázek č. 85: Dnešní dům č. p. 352 na indikační skici z roku 1875.....	75
Obrázek č. 86: Dům č. p. 395, současný stav.....	77
Obrázek č. 87: Prostor, kde dnes stojí dům č. p. 395, na indikační skici z roku 1825.....	77
Obrázek č. 88: Dům č. p. 395 na indikační skici z roku 1875.	77
Obrázek č. 89: Dům č. p. 408, současný stav.....	79
Obrázek č. 90: Dům č. p. 408, kolem roku 1905, v popisku je chybně uvedeno, že se jedná o Švestkův dům (č. p. 32).....	79
Obrázek č. 91: Dům č. p. 408 na indikační skici z roku 1875.	80
Obrázek č. 92: Dům č. p. 458, současný stav.....	81
Obrázek č. 93: Dochované historické dveře domu č. p. 458 (secese).....	81
Obrázek č. 94: Dům č. p. 727, současný stav.....	83
Obrázek č. 95: Dům č. p. 917, současný stav.....	84
Obrázek č. 96: Prostor, ve kterém dnes stojí dům č. p. 917, na císařském otisku z roku 1825.	84
Obrázek č. 97: Prostor, ve kterém dnes stojí dům č. p. 917, na indikační skici z roku 1825...	84
Obrázek č. 98: Fotografie současného stavu kříže.....	86
Obrázek č. 99: Sloup Nejsvětější trojice před domem č. p. 182.	88
Obrázek č. 100: Detail na sousoší na vrcholu sloupu.	88

Seznam příloh

Př. č. 1: Současná katastrální mapa, černá linie vyznačuje úsek, o kterém pojednává tato práce.	103
Př. č. 2: Pohled do Komenského ulice směrem k radnici fotografie pochází z období před 1. světovou válkou (podle německého nápisu).	104
Př. č. 3: Pohled na domy č. p. 37 a 38, fotografie pochází z období před 1. světovou válkou (podle německého nápisu).	104
Př. č. 4: Pohled do Komenského ulice směrem k radnici, fotografie pochází z časového rozmezí let 1926-1931 (dům č. p. 38 byl do podoby na fotografii vystavěn v roce 1926 a dům č. p. 79 byl v roce 1931 stržen).	105
Př. č. 5: Pohled do Komenského ulice od radnice, asi rok 1935.	106
Př. č. 6: Komenského ulice, prolínání historické a současné fotografie, autorem je Mgr. Tomáš Dratva.	106
Př. č. 7: Sledovaný úsek na I. vojenském mapování (tzv. josefské) z let 1764-1768.	107
Př. č. 8: Plán Židlochovic v roce 1742. Byl nakreslen Karlem Melicharem podle výzkumu Františka Horáka pravděpodobně ve čtyřicátých letech 20. století.	108
Př. č. 9: Detail studovaného úseku z předchozího plánu.	109
Př. č. 10: Sledovaný úsek na císařském otisku z roku 1825.	110
Př. č. 11: Studovaný úsek na indikační skici z roku 1875.	111
Př. č. 12: Současný stav ulice Komenského a přilehlých objektů na mapovém podkladu pro webovou stránku. Linie na mapě představují původ zdí jednotlivých domů, plochy poté původ stropů přízemí. Legenda: červená barva – gotika, modrá – renesance, hnědá – baroko, zelená – klasicismus, oranžová – druhá polovina 19. století, žlutá – 20. a 21. století.	112

Přílohy

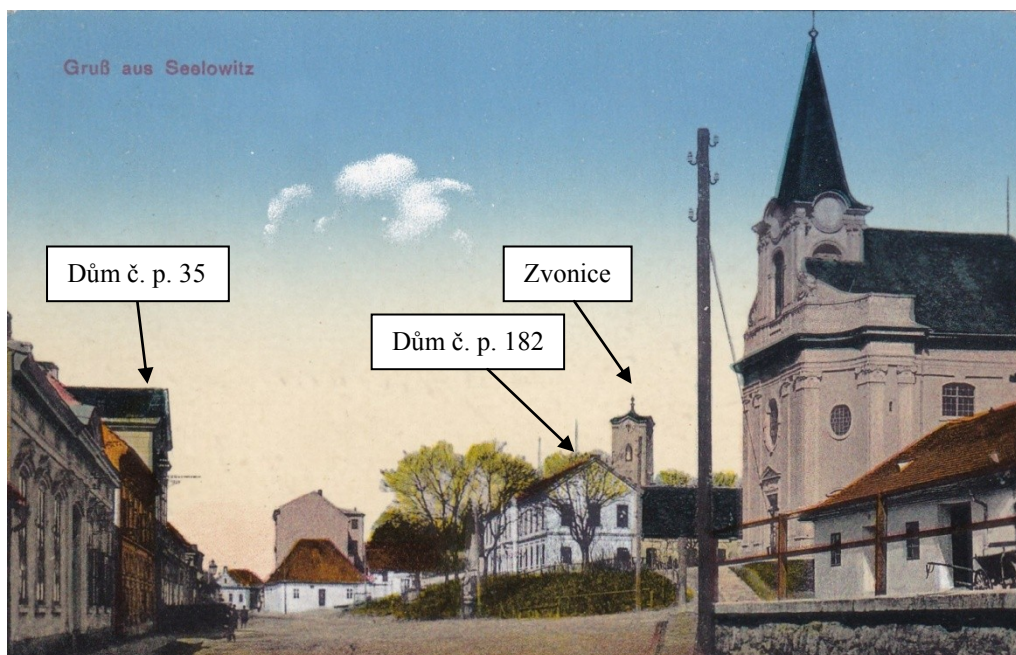

Př. č. 1: Současná katastrální mapa, černá linie vyznačuje úsek, o kterém pojednává tato práce.¹⁸⁴

¹⁸⁴ Katastrální mapa (základní OSM). In: *Katastr nemovitostí a katastrální mapa* [online]. [cit. 2017-01-02].

Dostupné z:

http://www.ikatastr.cz/ikatastr.htm#zoom=18&lat=49.03679&lon=16.61991&layers_3=0B0000FFFFFF&ilat=49.036733&ilon=16.61984

Př. č. 2: Pohled do Komenského ulice směrem k radnici fotografie pochází z období před 1. světovou válkou (podle německého nápisu).¹⁸⁵

Př. č. 3: Pohled na domy č. p. 37 a 38, fotografie pochází z období před 1. světovou válkou (podle německého nápisu).¹⁸⁶

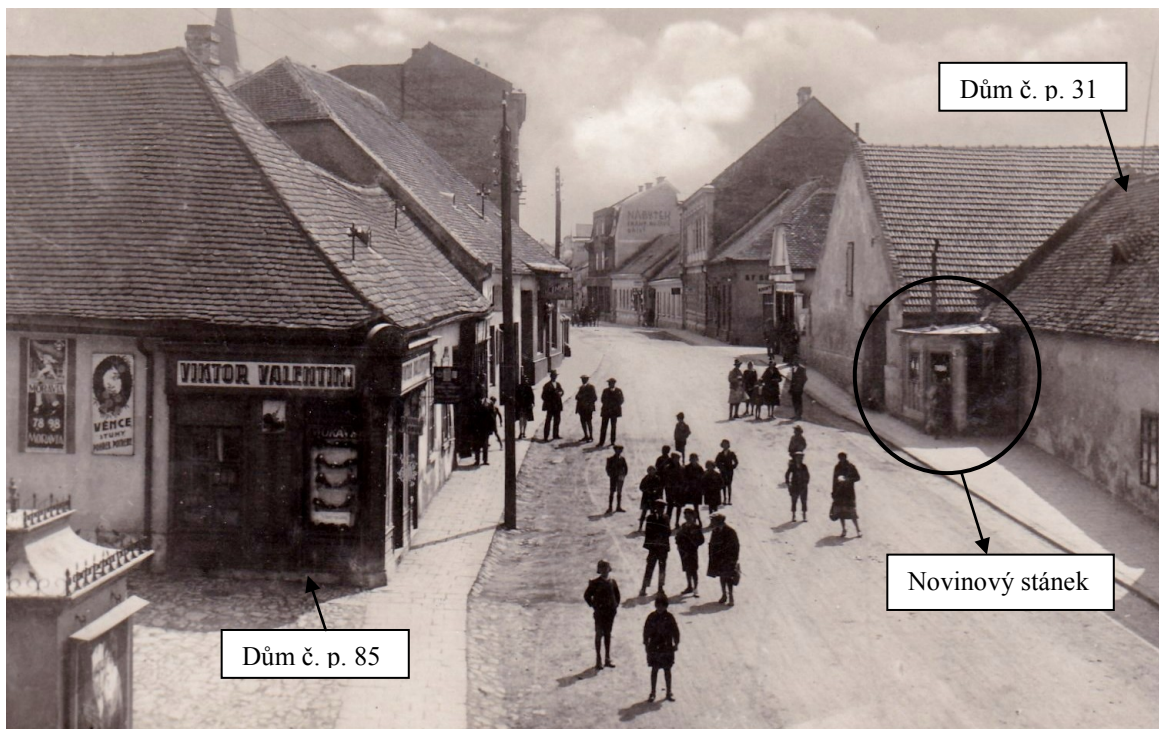
¹⁸⁵ Soukromý archiv Mgr. Tomáše Dratvy.

¹⁸⁶ Soukromý archiv Mgr. Tomáše Dratvy.

Př. č. 4: Pohled do Komenského ulice směrem k radnici, fotografie pochází z časového rozmezí let 1926-1931 (dům č. p. 38 byl do podoby na fotografii vystavěn v roce 1926 a dům č. p. 79 byl v roce 1931 stržen).¹⁸⁷

¹⁸⁷ Soukromý archiv Mgr. Tomáše Dratvy.

Př. č. 5: Pohled do Komenského ulice od radnice, asi rok 1935.¹⁸⁸

Př. č. 6: Komenského ulice, prolínání historické a současné fotografie, autorem je Mgr. Tomáš Dratva.¹⁸⁹

¹⁸⁸ Soukromý archiv Mgr. Tomáše Dratvy.

¹⁸⁹ Soukromý archiv Mgr. Tomáše Dratvy.

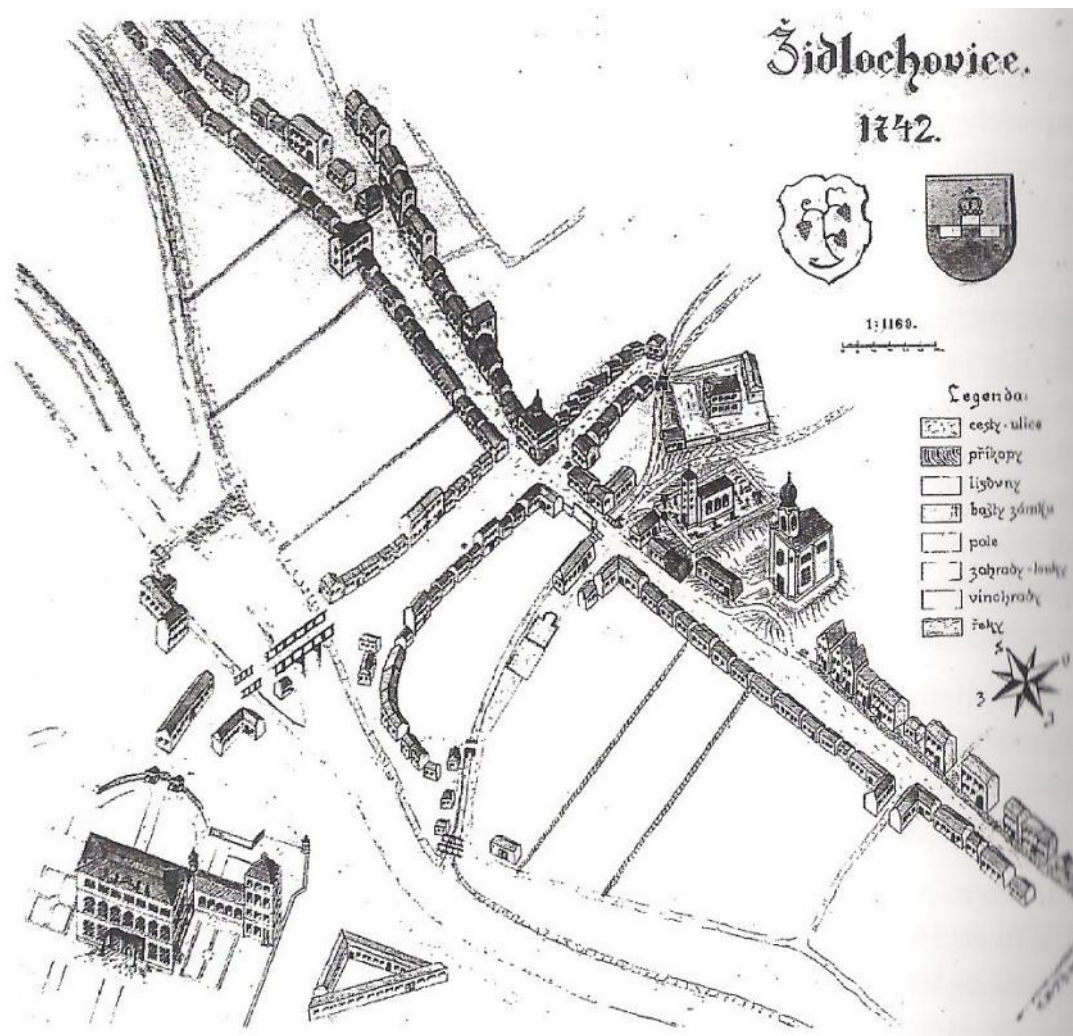

Př. č. 7: Sledovaný úsek na I. vojenském mapování (tzv. josefské) z let 1764-1768.¹⁹⁰

¹⁹⁰ I. vojenské mapování. In: *Old maps – Staré mapy* [online]. [cit. 2017-01-02].

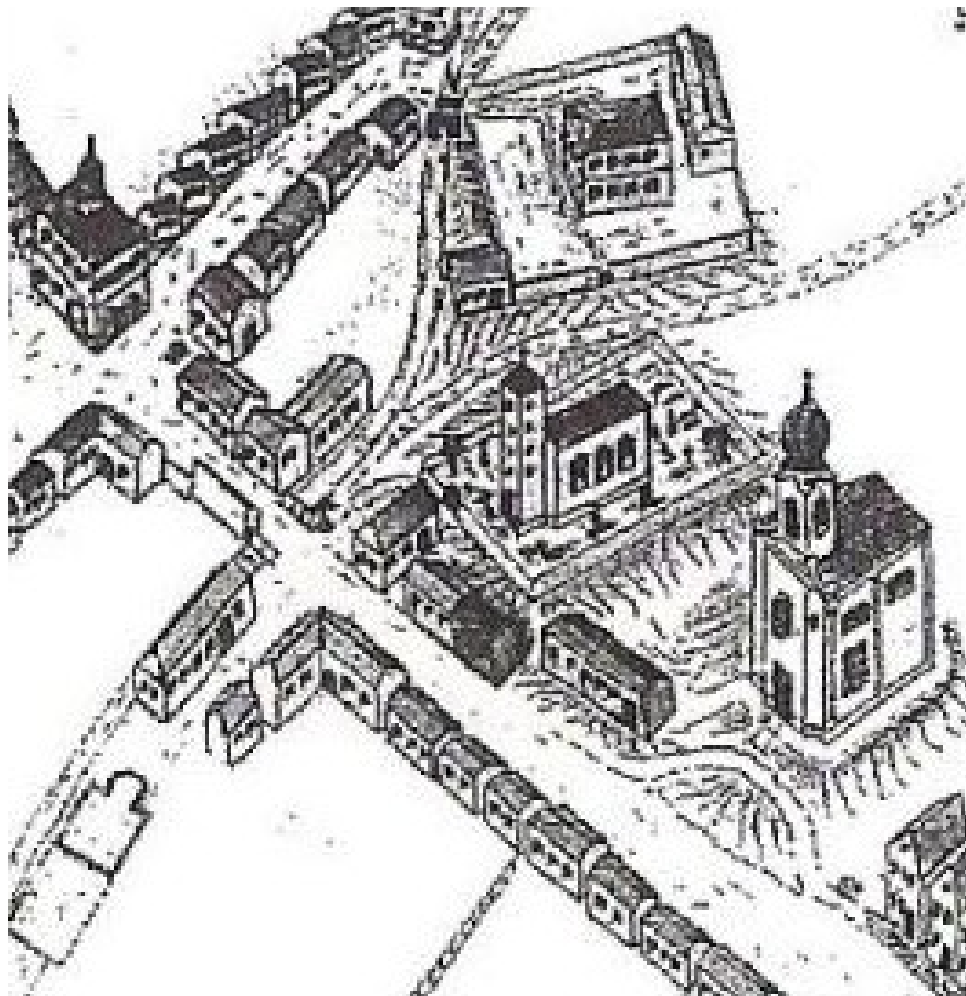
Dostupné z:

http://oldmaps.geolab.cz/map_viewer.pl?z_height=0&lang=cs&z_width=0&z_newwin=0&map_root=1vm&map_region=mo&map_list=m102

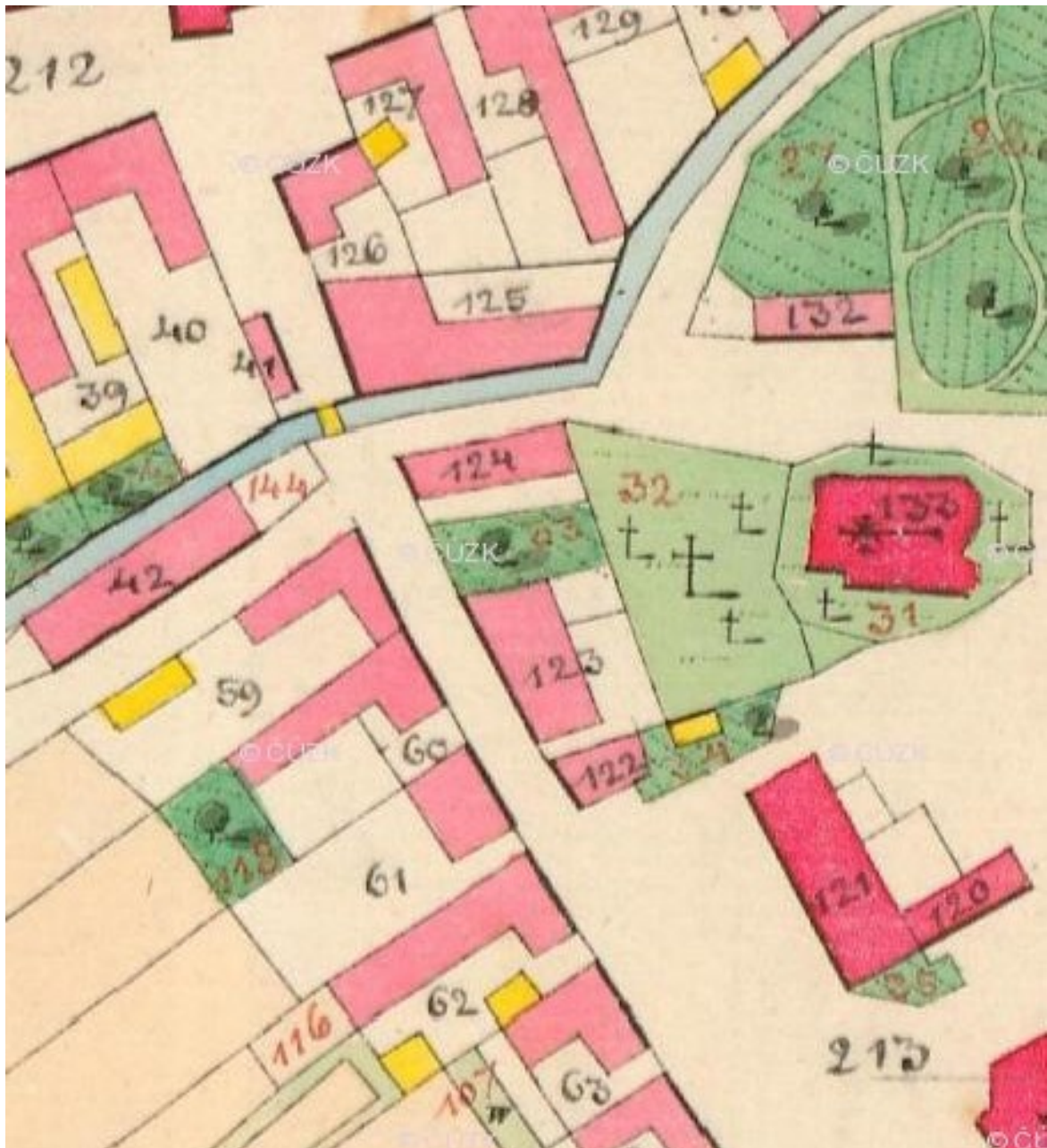
Př. č. 8: Plán Židlochovic v roce 1742. Byl nakreslen Karlem Melicharem podle výzkumu Františka Horáka pravděpodobně ve čtyřicátých letech 20. století.¹⁹¹

¹⁹¹ VYHLÍDAL, Eduard. *Vybrané kapitoly z dějin města Židlochovic*, s. 102.

Př. č. 9: Detail studovaného úseku z předchozího plánu.¹⁹²

¹⁹² VYHLÍDAL, Eduard. *Vybrané kapitoly z dějin města Židlochovic*, s. 102.

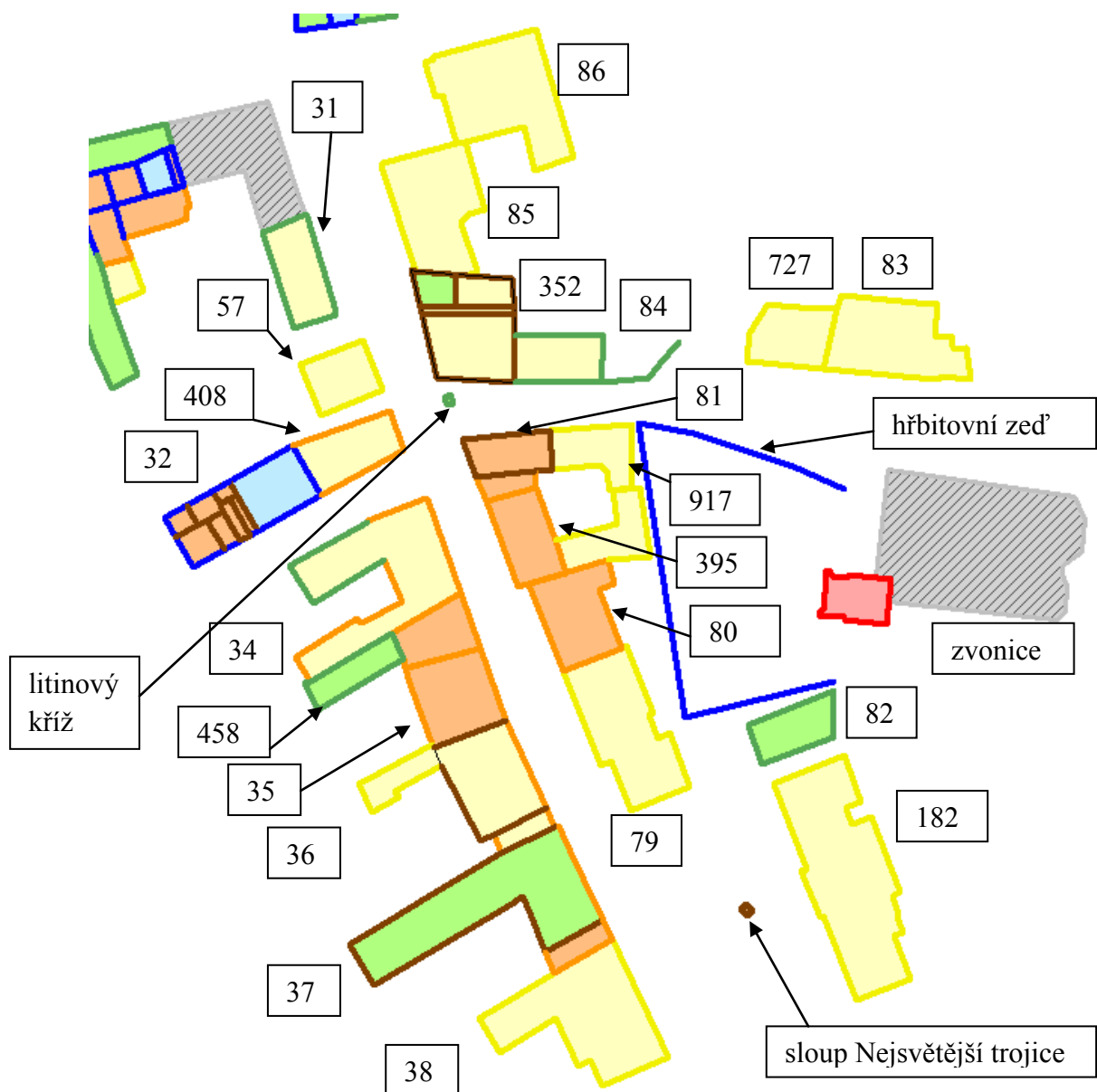
Př. č. 10: Sledovaný úsek na císařském otisku z roku 1825.¹⁹³

¹⁹³ Císařské povinné otisky map stabilního katastru Moravy a Slezska, díl 02. In: *Český úřad zeměměřičský a katastrální* [online]. [cit. 2018-02-03]. Dostupné z: http://archivnimapy.cuzk.cz/cio/data/main/cio_main_03_cechy_morava.html?mapno_cm=m3664-1

Př. č. 11: Studovaný úsek na indikační skici z roku 1875.¹⁹⁴

¹⁹⁴ Indikační skici stabilního katastru - Židlochovice, signatura MOR060118750. In: *Moravský zemský archiv* [online]. [cit. 2016-12-30]. Dostupné z: <http://www.mza.cz/indikacniskici/#>

Př. č. 12: Současný stav ulice Komenského a přilehlých objektů na mapovém podkladu pro webovou stránku. Linie na mapě představují původ zdí jednotlivých domů, plochy poté původ stropů přízemí. Legenda: červená barva – gotika, modrá – renesance, hnědá – baroko, zelená – klasicismus, oranžová – druhá polovina 19. století, žlutá – 20. a 21. století.¹⁹⁵

¹⁹⁵ Vytvořeno pomocí systému MISYS.